

کانوونی هونه رونه ده بیانی کریکاری - گوردستان خاکه لیوه ی ۱۳۷۴ (۱۹۹۵)

خاکه لپه‌دی ۱۳۷۴ - کانوونی هه‌نهر و نه‌ده‌بیانی کریکاری - کردستان

وینه‌کان

شعیر و په‌خشان

۶۷ پینج پارچه شعیری
پینج شاعیری سونیدی
هه‌مه سه‌عید هه‌سه‌ن کردوونی به کردی

۷۴ تو به یانی
وه‌فا

۷۶ چاره‌نووس
قلندر دادشا (شاعیری بلوچ)
تدرجهمی نازاد شه‌به‌قی

۷۸ نه‌م جبار
سیاوش کسمرانی
وه‌کهره: ب. نازاد

۷۹ یـــــــاد
شه‌به‌قی

۸۱ شعیر چه‌یه؟
چیا

۸۲ جه‌ژن و جه‌نگ
به‌رد و جنیو
سارا

هه‌سۆونیس نازاد

۸۴ پیره‌ه‌ری به‌کانی کریکاریک له‌مارکس
علیرضا قادری کردوونی به کردی

۹۵ وه‌لامی نامه‌کان

ره‌خه‌سه‌ و لیکۆولینه‌وه

۱- ره‌خه‌ه‌کانی لینین له‌تولستۆی
تولستۆی و خه‌باتی کریکاری

۵ شه‌به‌قی کردوونی به کردی

۵- ۲- بیست و پینجه‌مین سالروژی
هه‌رکی ئۆژین پوتیه
عارف سه‌اسکی کردوونی به کردی

۱۰- ۳- بیریان خه‌یال
کامیاز نه‌مرو پیوستتۆن له‌هونه‌ردا
فرخ نعت بوو

چیرۆک

۱۶- ۱- کریکار
ماکسیم گۆرکی
شیرکو محمدسه‌ید نه‌هه‌رده‌یه‌وه کردوونی به کردی

۲۵- ۲- وت‌وویدۆ له‌گه‌ل
سۆلتانی نه‌وت و پولا
ماکسیم گۆرکی
ب. نازاد کردوونی به کردی

۶۰- ۳- هه‌له‌ی سوپسکه
هه‌مه‌قه‌دیق هه‌مه‌یه

۶۳- ۴- تامی کۆشت
هۆنگی نارمان

ره‌خنه‌کانی لنینین

له تولستوی

پیشه‌کی:

ره‌خنه‌کانی لنین له تولستوی له ریزی به‌رچاوترین ره‌خنه‌کانی مارکسیستی ده‌رباره‌ی هونهرن. مه‌قاله‌کانی لنین که به شیوه‌یه‌کی هه‌مه‌ لایه‌نه‌ی تاریخی و کومه - لایه‌تی به‌ر هه‌مه‌کانی تولستوی ده‌ده‌نه به‌ر ره‌خنه‌ده‌س مایه‌ی دهرس و شه‌زمونی به‌نرخن.

له‌سه‌ر شه‌و شه‌سه‌سه‌ که زانین و ناگادار بوونی کریکارا به‌تایبته‌ پیشه‌وانی کریکاری له‌م ره‌خانه‌ به‌کله‌و پیوسته، شیمد به‌شهرکی خو‌مان زانی‌ترجمه‌ی کوردی - یه‌که‌یان ب‌خینه‌به‌ر ده‌ستی کریکارانی کوردستان.

له‌پیشه‌نگی ژماره ۱۳ دا، یه‌کیک له‌مه‌قاله‌مانه‌مان بلاو کرده‌وه. شه‌مه‌قاله‌یه‌ش له‌کتیپی "ادبیات‌حزبی" ترجمه‌ی شاغای "مه‌دی‌سپهر" هه‌لبژیردراوه و کراوه به‌کوردی.

"پیشه‌نگ"

تولستوی و خدباتی کریکاری

شبه ق
کردوویه به کوردی.

تولستوی به دلسوزی یه کی یه کجار زور ده رحه ق به جه ماوهر و به تووره بی و هیژیکی یه کجار زور دژی چینه ده سلاتداره کان دیته ده نگ. به چاویکی روون که تاییه ت به خویه تی، له به ریدک بلاو بوون و تفر و توونا بوونی هه موو شه و ثورگان و نهادانه ی (کلیسا، دادگا - حقووقی یه کان، زانستی بورژوا بی، میلیتاریسم، ژن و میردایه تی قانونی) دنیای تازه دینیه ته بهرچا و و پیش بینی ده کا. به لام له لایه کی تره وه شه راستی یه ش ده رکه وتووه که نووینه کانی تولستوی له گدل ژیان و کار و خدباتی کریکاران واته له گدل گوره له کانه نی شه نیزامه کومه لایه تی یه دژایه تی ناشکرای هه یه. که وایه با بیرسین را و بوچوونی چ که سانیک له داستان و ناموژگاری یه کانی تولستوی دا رهنگ ده دهنده وه؟ له به رده مه کانی تولستوی دا جه ماوهر یکی به رین له خدلیکی رووسیه دینه ده نگ و ده دوین. شه مانه له ده سلاتدارانی دنیای تازه (دنیای بورژوا بی) بیزار بوون، به سلام

هیشتا له قوناغی خه باتیکی هه مه لایه نه و بهرین، له خه باتیکی
 وشاری ده رانه دژی بورژوازی به دور بوون.
 میوو و ناگامی شورشی مه زنی روسیه نشانی داوه که شه م
 جه ماوه ره بهرینه ی که له تویی نووسینه کانی تولستوی به وه دینه
 ده نگ، که وتونه ته نیوانی پرولیتاریای سوسیالیست و وشیار له
 لایه ک و پاریزه رانی نه زمی کون له لایه کی دیکه وه . شه م جه ماوه ره
 که زیاتر له جووتیاران پیک هاتبوو له کاتی شورش نشانی دا که
 تا چ راهیه ک له نه زمی کون بیزاره و چند به چاکی ریاو دوروویی
 و ناراستیه کانی رژیمیی تازه شه هست پی ده کا . هه روه ها نشانی دا
 که تا چ راهیه ک دژی ئدوانه شه و هه ول ددا له چنگی شه م دیارده
 تازانه شه خوی رزگار بکا و ژیانیکی باشر بۆ خوی پیکه وه بنی .
 به لام له هه مان حالدا هه ر شه م جه ماوه ره بهرینه له سرده مه
 شورش نشانی دا که له مهیدانی سیاست دا به راهه ی پیوست
 وشیار نیه . له خه باتدا ناشیلگیره و له چواچیه به کی به رته سکدا
 له هه ولی دوزینه وه ی ژیانیی باشر دایه .
 شاپوره ی بی شه ژمار و مدزنی شینسانی که له قوولایی و بهرینای به وه
 هاتبوه تکان و جووله ، را و نه زهر و بوچوونه کان و ته واوی هیز و
 وزه و گور و گوفی له ناوینه ی نووسینه کانی تولستوی دا وه دیار
 که وتوه و خوی نشان داوه .
 به خوینده وه ی بهر هه مکانی لئو تولستوی، چینی کسریکاری
 رووسیه دژمنانی خوی باشر ده ناسی . به لام کاتی لیکولینه وه له
 نووسینه کانی تولستوی هه موو خدلی روسیه ده بی برانن که که م و
 کوریبه کانیان چ بوو . شه م و گور بیانده ی که کوسپی سدر ریگای
 رزگاری به کجاری خویانه . ناشکرایه که بو به روپیش چووون،
 تیگه یشتن و حالی بوون له م مه سه له گرینگه شتیکی پیوست و زه رووریبه .
 شه م که سانه ی که تولستوی ده که نه لووتگی "ویژدانی جیهانی" و

"ماموستای ژیان" نه وان دن که ری به پیشره وی خه لک ده گرن،
 شه و که سانه ددبنه کوسپ و ته گد ره له ریگای بیرکردنه وه و وشیار
 بوونه وه و حره ره که تی بهره و پیشی جه ما وهر. لیبرالده کان به شیوه یه کی
 درۆزانه هه ول ده دن تا له لایه نه ناشور شگیری یه کانی نووسینی
 تولستوی به قازانجی خویان که لک وهر گرن. شه م درۆ و ده له سه ساز
 کردنه ده رباره ی تولستوی وه، وه ک ماموستای ژیان تاریف و ته مجید
 کردنی له لایه ن سوسیال دیموکراته گنه کانیش دووپات ده کرایه وه.
 لیبرالده کان شه قیره قیره و ناههنگه ناسازه له وان فیر بوون.

خه لکی رووسیه تنیا شه و کاته بهره و نازادی راسته قینه هه نگا و
 ده نین، تیگه یشتین که نابی له تولستوی چونیه تی ژیانی باشر فیرین.
 به لکوو چونیه تی ژیانی باشر ده بی له چینیک فیر ببن که تولستوی
 نه ی توانی ده رک یان بکات. چینیک که به تنیا هه ره شه و توانایی
 شه وه یه ده یه دنیا ی کون و دارزیوی شه ربا به کان، شه و دنیا یه که
 تولستوی یش به تووره ی یه وه نفرینی ده کرد، تیگ برووخینی و ژیرو
 ژووری بکات. شه م چینه، چینی کریکاره!

بیست و پینجه مین سالروژی

مه رگی نوژین پوتیه

ئهم مقاله یه ی لنین له کتیبی
" ادبیات حزبی — (نظرات لنین
در باره ادبیات و هنر) ترجمه:
مهدی سپهر " هه لبریردراوه .

عارف سیامه کی
کردویه به کوردی

له نوامبری سالی رابردوو — ۱۹۱۲ — بیست و پینج سال به سهه ر
مه رگی کریکاری شاعیری فرانسه یی نوژین پوتیه دانهری سهروودی
" ئه نترناسیونال " تیهر ده بوو .

ئهم سهرووده به هه موو زمانیکی ئوروپایی و زمانه کانسی دیکه
و درگیردراوده ته وه . له هه ر ولاتیکدا که کریکاریکی تیگه یشتوو خوی
دناسیته وه ، له هه ر شینیی که به ده ست چاره نهوسه وه ره ها کرابی
هه رچدند که و دک غدربیه یک ده ست به خوی بگا ، به بی زمان ،
به بی هاوری و دوور له نیشتمانی ئابا و ئه ژدادی خوی ، به
" ئه نترناسیونال " ده توانی دوست و هاوری پیدا بگا . کریکاری
هه موو ولاته کان سهروودی جهنگا وه ری و سهروودی شاعیری کریکاری خویان

په سندن گردووه و گردوویانه ته سروودیکی جیهانی زه حمه تکیشان .
هر له بهر شه ، کریکارانی هه موو ولاتیک یادی ئوژین پوتیه
ریز لی ده گرن . ها وسهری ئوژین و کچه که ی ئیستاش زیندوون و لهو
پهری هه ژاریدا ژیان ده بهنه سهر . هه ر شه و هه ژاری یه ی که دانهری
سروودی ئه نترناسیونال به دریزایی ته مهنی له گهلیدا ها و هه نگا و
بوو . ئوژین له چواری ئوکتوبری سالی ۱۸۱۶ له پاریس چاوی به
دنیا هه لیناوه . ئه ته مهنی ۱۴ سالیدا بوو که یه که مین سروودی به
ناوی "نازادی زیندوو ده مینی" دانا . له سالی ۱۸۴۸ له سئنگهری
شهری گه وره ی کریکاراندا دژی بورژوازی به شداری کرد .

پوتیه له بنه ماله یه کی هه ژار و ده ست کورت چاوی به دنیا
هه لینا و به دریزایی ته مهنی هه ر وا هه ژار و ده ست کورت مایه وه .
کریکاریکی ساده بوو که به چه رمه سهری و له ریگه ی به سته پیچاندنه و
نانیکی مه مره و مه ژی به ده ست ده هینا .

له سالی ۱۸۴۰ به ملاوه ، کاره ساته کانی ژیانی روزانه ی کریکاران
فرانسه له سرووده حماسی یه کانی پوتیه دا ره نگیان ده داوه .
پوتیه به سرووده شورشگیره کانی ، خهلکی له خدوی غه فله ت را په راندو
داوای له کریکاران کرد که به یه کبوونی خویان سه رمایه داری و ده وله تی
سه رمایه داران له سهر ته ختی ده سه لات بیننه خواره وه .

له روزگاری کومونی مهنی پاریس ، له سالی ۱۸۷۱ ئوژین پوتیه
له ۳۶۰۰ ده نگ ، ۳۵۵۲ ده نگی به ده ست هینا و بوو به ئه نداسی
کومون . ئوژین له هه موو ئه رکه کانی کوموندا ، که یه که مین ده وله تی
پرولیتاریایی جیهان بوو ، هه لسوورا وانه به شداری کرد .

پاش شکستی کومون ، پوتیه به ناچاری رووی کرده ئینگلستان و
پاشان چووه ئه مریکا . سروودی به ناوبانگی ئوژین پوتیه ، سروودی
ئه نترناسیونال له ژوئیه ی سالی ۱۸۷۱ روزیک پاش شکستی خویناوی
مانگی مه دی هونرا یه وه .

کومون تیک شکا، بهلام ئەنترناسیونالی پوتیه، بیر و باوه‌ری
کومونی له سهرتاسهری جیپان بلاو کرده‌وه و ئەمرو زیاتر له ههر
کات و زهمانیکی‌تر زیندوو و به هیزه .

له سالی ۱۸۷۶، پوتیه له تبه‌عیدا شیعیکی دانا له ژیر ناوی
"له کریکارانی ئەمریکاوه بو کریکارانی فه‌رانسه"، له‌م شیعه‌دا
ئیشاره‌ی به ژینانی کریکاران کرد که له ژیر پوستالی چه‌په‌لی سه‌رما-
یه‌داری دا مافیان پی‌شیل ده‌کرا، هه‌ژاری، کاری تاقت پروکین و
دژوار، چه‌وساندنه‌وه‌ی کریکاران و باوه‌ری به‌رز و ئیراده‌ی قایمی
ئەوانی به سهرکه‌وتن خسته‌قالبی شیعر و هونراوه .

۹ سال پاش کومون پوتیه گه‌رایه‌وه بو فه‌رانسه و ده‌س به‌جی
بوو به ئەندامی حیزبی کریکاران. یه‌که‌مین به‌ره‌می شیعه‌کانی
له سالی ۱۸۸۴ و دووه‌هه‌مین به‌ره‌می له ژیر ناوی ئەشعه‌اری
خه‌باتگیرانه له سالی ۱۸۸۷ چاپ کرا. هه‌ندیک شیعی دیکه‌ش
له‌م شاعیره کریکاره، پاش مه‌رگی چاپ کراون.

* * *

روژی هه‌شتی نوامبری سالی ۱۸۸۷ کریکارانی پاریس، ته‌رمسی
ئوژین پوتیه یان به‌ره و گورستانی "پرلاشز" ئەو شوینه‌ی که کومونا‌ه
کانی تیدا ئەسه‌رده کرابوو، ره‌وانه کرد. له مه‌راسمی ئەسه‌رده-
کردنی‌دا خه‌لکیکی زور به‌شدارییان کرد. بو بلاوه‌پیکردنی خه‌لکه‌که
پولیس به توندی هیرشی کردنه سه‌ر له حالیکه‌که شیعه‌اری "پوتیه
هه‌ر زیندوو ده‌مینی" به ده‌نگی به‌رز له نیو جه‌ماوه‌ردا ده‌نگی
ده‌دا په‌وه .

پوتیه له‌وپه‌ری فه‌قردا مه‌رد. بهلام پاش مه‌رگی خوی، یا‌دگاریکی
وا‌ی به‌جی هیشت که‌ه به‌راستی بو هه‌میشه زیندوو ده‌مینته‌وه
ئوژین پوتیه یه‌کیک له گه‌وره‌ترین شاعیرانی پرولیتاریا بوو. کاتیک
که ئەو یه‌که‌مین سه‌روودی دانا، ژماره‌ی کریکارانی سوسیالیست زور

که م بوو و له چهند ده که سیک تی نه ده پیری. بهلام نیستا ده یان
ملیون کریکار و زه حمه تگیش سرودی میژوویی پوتیه ده ناسن و
ده ی خویننه وه .

نه ناسیرونا

له کومونی پارسه وه بو کریکارانی جیهان!

به تر ناسیونال

هستن نهی هوزی بهش مهینه تان، دیلانی برسه تی دنیا
 له ته نووره ی بیروباوه رمان قرمزنی تریشقه راسا
 ته نووره ی ناخرینه هستن با هه لیبچین دهوره ی کون
 رایین و ژیر و ژورر که یین جیهان، نیمه ی هیچ بین به گشت نهی کویلان
 ناخرین شه ره شهری سر و مال، با یه کگرتووین هه فالان
 به نه تر ناسیونال رزگار ده بی ئینسان

ده سه لاتدار رزگارمان ناکه ن، نه شا نه شیخ نه ئاسمان
 با خومان بو رزگاری رایین نهی خیلی به ره م هینه ران
 رزگاری گشتی بی و ره ها که یین گیان له به ند و مال له تالان
 خومان ناگر خوش که یین و بکوئین به گرما و گرمی ئاسمان
 ناخرین شه ره شهری سر و مال با یه کگرتووین هه فالان
 به نه تر ناسیونال رزگار ده بی ئینسان

ئیمه یین کریکاران و ودرزیران کومه لی مدزنی زه همه تکیش
 هه ره به ئیمه ده بری جیهان تاکه ی بو ته وه زه لی خوین ریژ
 به لام نه مرو سه ی نهی هه فالان هه ره که فه وتان قه ل و دالان
 هه تاوی که ش هه تاهه تابه تیشک داویژی بو ئینسان
 ناخرین شه ره شهری سر و مال با یه کگرتووین هه فالان
 به نه تر ناسیونال رزگار ده بی ئینسان

بیر یان خه یال

کامیان نه مرو پیویسترن له هونه ردا

فرخ نعمت پور

پیش نه وهی بچینه نیو باسه که، وا باشه که تاریفیکی شم و شانه بکه یین.

خه یال، به بوچوون ولیدوان و وینه یه کده وتری که سنووری واقع ده بری و به کدک وه رگرتن له هه مان نامراز و مه عانی ده ور و به ر شتیکی وا داده ریژی که پیک نه هاتووه و شیوهی مدتریالی به خسووه نه گرتوه، به لکوو له شیوهی نایدیا دایه ..

خه یال له هه موو بواره کانی ژیاندا ده بیندری. هه وه ها مرووف له هه موو تمه نیکدا به گویره ی باری سایکولوژی و پیگه یشتن و تی- گه یشتن و داواکاری و .. ده که ویتنه نیو جه غزی خه یاله وه . خه یال وه ک و تراوه و ناشکرایه پیویستی یه کی هه ره گرنگی ژیاننی مروقه و یه کیک له و چند شتانه یه که وا مرووف له هه یوان جیا ده کاته وه . هه له بت خه یال دوو جوړی هه یه . خه یالیک که بنه های زانستی یانه ی هه یه ، وه ریگ نه م خه یاله یه که ده بیته هو ی به رفرا وانتر کردنی سنووری زانست و ژیان، وه خه یالیک که بنه های خورافی و غدیری عیلمی هه یه، که نه م خه یاله پیک هینه ری لایه نه سلبی یه کانه . به لام به هه ر حال نه گه ر سه بری داهینراوه کانی هه ردوو به ش بکه یین

له توانایی میسکی ئینسان سه زمان سوور ده مینی:

دهستی رووت — خه یالی خورافی و نازانستی.
دهست و بیر — خه یالی زانستی یانه، یان خه یالیک که
له خزمهت زانست دایه .

له راستیدا خه یال دواي زانستی مهنتقی بیک دیت. به واته یه کی
تر، خه یال کاردانه وهی ئینسانه بو ته بیعت. ده رچهند که ره گهی
دهستی پتره له مهنتقی.

* * *

بیر یان فکر بریتی یه له زانستی مهنتقی مروف. به واته یه -
یه کی تر بریتی یه له و توانایه ی که ئینسان، له واقع وه کـوـو واقع
ده کولیته وه . هه ر بویه ده توانی مروف به قوناغی ناسین بگه یه نی.
له راستیدا، بیر له پروسیسی خویدا خاوه نی ئا مانجه . هه رچنده
بیر بنه ما که ی ههسته، به لام له ده برینی نه جامدا زورتر ته نکید
له سدر کارا کتره کانی خوی ده کا، وه شه و شتانه ی که ده ریان ده بری
بی گری و گول و روون و راسته و خون، به لام خه یال ناراسته وخو شته -
کان دهرده بـری.

خه یال

ناراسته وخو ده مانگه یه نیته مه به ست.	راسته وخو ده مانگه یه نیته مه به ست
له یه قینی تدوا و به دووره . زورتر بنه مای ئیحساسی و عاتیقی هه یه .	له یه قینی تدوا و دایه . بنه ما یه کی مهنتقی هه یه .
زورتر له هونه ردا به کار دیت .	له گدل تدو زانستانه له پیوه ندی دایه که باسی مه تر یال ده گه ن.

* * *

فیستا با به له بهرچا و گرتنی شه و بابه تانه‌ی سهر وه بچینه سهر
شه‌لی باسه که مان. ههر وه که له کونه وه و تراوه (له زه‌مانی
شهره‌ستوه) خدیال و بیر دوو شتی پیویستن له هونه‌ریکدا (به
تایبه‌تی له شیعدا)، له راستیدا شه دوو شته وه کوو یک له
شیعدا پیویستن و شیعی سهر که وتوو شه و شیعه‌یه که شه دژانه‌ی
به‌راده‌یه کی باش تیدا ره‌چا و کرابی (به له بهرچا و گرتنی کاراکتره‌کانی
دیگه‌ی شیعر).

به‌لام له هیندی کاری هونه‌ریدا، خدیال زیاتر ره‌چا و کراوه و له
هیندیگی دیگه‌دا بیر. بو‌وینه شیعه‌کانی شاعیری ناوداری فارس
"احمد شاملو" زیاتر بیری تیدا ره‌چا و کراوه. وه له شیعه‌کانی
"محمد حمزه باقی" دا خدیال. تهنانه‌ت هیندی فلیسوف هن
که شه‌دییش بوون، وه کوو: نیچه، که بیره فله‌سه‌فی‌یه‌کانی قوتسا-
بخانه‌یه‌کی تایبه‌تی پیک هیناوه و شیوه‌یه‌کی شه‌ده‌بی و شاعیری
تایبه‌ت به‌خوی هه‌یه.

شه و هونه‌رمه‌ندان‌یه‌ی که‌وا له هونه‌ره‌که‌ی‌اندا زیاتر بیر ره‌چا و-
کراوه، خاوه‌نی بنه‌مایه‌کی فکری پته‌ون و له روانگه‌یه‌کی توکمه و
دیاری کراو و داربیراوه‌وه ده‌رواننه‌جیهان. له سهر مه‌سه‌له
جورا و جوره‌کان و چونیه‌تی په‌یوه‌ندی‌یان له‌گه‌ل مروقتا ساغ بوونه-
ته‌وه و له هه‌مان حالیشدا تایبعی هیچ دوگمیکیش نین. هه‌میشه
نوی‌خوازن. به‌لام نوی‌خوازی‌یان نابیته هوی‌پسانی هه‌موو رایله
په‌یوه‌ندی‌یه‌کان له‌گه‌ل رابوردودا. هه‌روه‌ها شه جوره هونه‌رمه-
دانه له‌باری ژبانی شه‌خسی شه‌وه مولته‌زیم به‌شال و گوری
کومه‌لایه‌تین.

هه‌لبه‌ت مه‌به‌ستم شه‌وه نیه‌بلیم شه و هونه‌رمه‌ندان‌یه‌ی که زیاتر
خدیالیان ره‌چا و کردووه، خاوه‌نی روانگه‌نین و له سهر شته‌گانش
ساغ نه‌بوونه‌ته‌وه. نه‌! ساغ بوونه‌ته‌وه، به‌لام ساغ بوونه‌ته‌وه‌یک که

هیشتا به نه‌نجام نه‌گیشته‌وه . به واتا په‌کی‌تر نه‌گهر بروانیـــه
شعیره‌کانیان ، نه‌وعی سه‌رگردانی ده‌بینین . نه‌م که‌سه‌انه
پیگیان له‌قه ، زمانی قه‌له‌میان ته‌له‌ده‌کا و له‌وینه‌کیشانی
واقع و خه‌یاله‌کاندا زمانیان باش ناپشکوی .

له‌م نیوه‌دا هیندی هونه‌رمندی دیکه‌هه‌ن که‌هه‌موو شتیکی
نه‌م دنیا په‌ره‌ت ده‌که‌نه‌وه و هه‌ر بـــویه‌بو دارشتنی نه‌م
هه‌لوسته‌یان ده‌که‌ونه‌خه‌یالیکی رووت . هه‌روه‌ها چونکه‌جیهانی
داها تووی خوشیان لی‌روون نیه ، خه‌یاله‌که‌یان ده‌که‌وینه‌حاله‌تیکی
ته‌وا و سه‌رگردان و ورینه‌ی رووت . دیسان نه‌م هونه‌رمندانه‌له
باری ژیانیشیانه‌وه ده‌بنه‌"نه‌لیست"یک که‌پاسا وه‌که‌ی ته‌نیا له
جیهانی هونه‌ردا ده‌بیرنه‌وه ! نا‌خر جیهانی واقع و مه‌وجودنه‌ک
ته‌نیا نه‌لیسم وه‌ک بیروکه‌یه‌کی زال وه‌رناگری ، به‌لکو وه‌میشه
دردوڼگ لیبی ده‌روانی و له‌وه‌رگه‌رانه‌میژوویه‌کانیشدا ده‌یکاته
قوتی لایه‌موت !

* * *

نیستا پرسیار نه‌وه‌یه :

خه‌یال یا بیـــر؟ کامیان پیوسترن؟

— رووخینه‌رانی هه‌موو شتیکی دنیا ی نه‌مرو (نه‌وانه‌ی که‌به‌شیوه‌ی
نه‌بستراکت بیر ناکه‌نه‌وه) ده‌لین: خه‌یال . (به‌واتا په‌کی‌تر ده‌بسی
خه‌یال رووخینه‌ری بیریش بیت) .

— رووخینه‌رانی هه‌موو شتیکی دنیا ی داها توو (نه‌وانه‌ی که‌به
شیوه‌ی نه‌بستراکت بیرناکه‌نه‌وه) ده‌لین: بیـــر . (لیره‌دا بیر نه‌م
به‌شه‌له‌عقل ده‌گریته‌وه که‌ده‌لی: خوت له‌ده‌ریای بی‌بن مه‌ده) .
وه‌نه‌وانه‌ی که‌دیالکتیکی میژووییان له‌باری چونیه‌تی پیشکه‌و—
ته‌وه‌ده‌رک پی کرده ، ده‌لین: هه‌ردوو . هه‌لبت له‌قوناغه
جوړبه‌جوړه‌کاندا به‌گۆیره‌ی قه‌یراندگان ، ده‌بینین که‌له‌م دوو

لايعنه، په کيان زاله. بهلام شمه به هيچ جوریک به مانای لابرډنی
شوی دیکه نیه. ناخر زور جار بیر، ری که ره وهی خه یاله و زور
جاریش خه یال ری که ره وهی بیر. بهلام له هه حالدا هونه رمه ند
ده بی به شیوه یه کی هاوسه نگ گرنګیان پی بډا. بو شه وهی که خالی
هه لهینانی یه کهم هه نگاو، شوینیکی به هیز و پته و بیت .

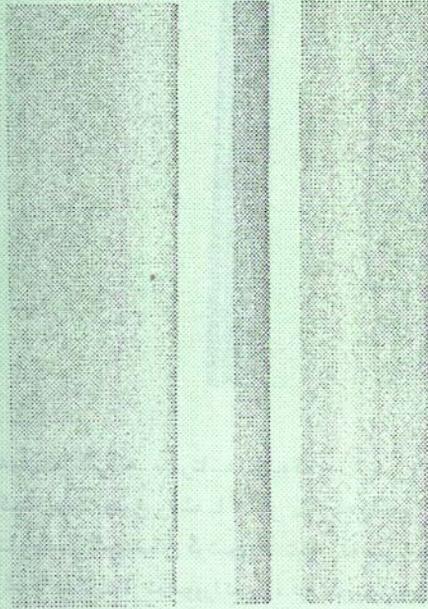

به ره مهی هونه ری

شیر چیرۆك شانۆگه ری ویند

کاریکاتوړو... بو پینځه نگه بنیرن.

پہلو

پھیروک و بہ سہ رہات

سەر لولوی تهنه گانین له ئاسماندا شه بریقانه وه . له کاتی به ریز رویشته که یاندا یه کیک له جه ندرمه کان له ریزه که ده هاته ده روه به رووت و قووتی هیچی له بهردا نه بووه ته نها مووه کانی له شی دای پوشیبوو، ههر وه کوو شیت رای ده کرد به نا و خه لکه که دا، خه لکش له ترسان پالیان به یه دکتروه دنا و شه که وتن به سدر یه کدا و شه کشانه دواوه له ترسی شه وه ی به قاچه قورسه کانی نه یان شیلی ...

شار به و ناژاوه و مانگرتنه وه کوو خوی مایه وه و گلوپ و رووناکی پاساژ و دووکانه کان ههر وه کوو خویان بوون. خه لکه زوره که کش له سدر خیابان و جاده کان به ترس و دوودلی یه وه راهه ستا بوون. کالیسکه کانی نه فهر گواسته وه خیرا خیرا به نا و شه قامه کاندای تی ده پهرین، خه لک ده پهرینگانه وه، هه موو شتیک بو وان ترسیکی تیدا بوو.

شه گهر پزلیسیک به فیتفته که ی فیته یه کی کردبا، شه گهر یه کیک له جه ندرمه کان به ترسه وه به شه قامه که دا رای بگردایه، یا خو شه گهر یه کیک له ناژاوه چی یه کان شهر و فدرته نه ی هه لگیرسانبا، خوف و بیزارای خه لکی داده گرت.

جاری وابوو هه ندیک له خه لکه که به ره ولای رووداوه که ده چوون هه ندیکش ده کشانه وه و ده چوونه ژیر هه یزانی پاساژ و دووکانه کان تا له وی وه به نارامی و هه یمنی چاویان له مانگرتنه که بیت. به دلام شه و خه لکه بوچی و له چی ده ترسان؟ کهس هوی شه و ترسه و سدرچا- وه که ی نده زانی!

کریکاران که به دل کوهه ل، به سهر شوسته کاندای به هه یمنی و به کاوه خوه ات و چوویان بوو. ههر که سیک له هاوریانی خویانیان پی بگشتایه به چه قه یان بو ده کردن.

کریکاران به رق و ندفه تیکی قووله وه سهیری شه ده وله مدندانه یان ده کرد که به جل و به رگی جوان و رازاوه وه به نا و شه قامه کاندای

هات و چویان ده کرد. له هه مان کاتیشدا چاویان ده بری به شه و
خه لکه هه ژاره ی که جل و بهرگی کۆن و درا و کۆن کۆنیان له بهر دابوو،
شه وانه ی رهنگ په ربوو و بی هیز و لاواز و نه خوش بوون، شه و خه لکه
زوره ی که به سه ره کدا ده هاتن له نا و شه قامه کانا، شه وانه چاوه ربیی
شه وه نه بوون. به لکوو شه وانه له جیهانیکه تر و جیاوازا دا بوون، شه و
خه لکانه خوشگۆزه رانی سه زی لی شیواند بوون. خویان له خه لکه که
دوور ده خسته وه و لییان نزیگ نه ده بوونه وه، له ترسی شه وه ی نه کا
تروشی ده ست لی وه شانندیکی شیتانه بن، یاله شتیکی پیس که ون.
کاتیک تیه کانی جه ندرمه هیرشیان برده سه ر کـرـیکـاران و
ده ستیان کرد به لیدانیان، هه موو خه لک بلاوه ی لیکرد و هه ر یه که ی
به لایهک دا هه لات. ترس و خوف دلی هه موو که سی دا گرتبوو.

— دایه! شه وانه کریکارن؟

— شه دی روله، خو شه برو به و لاو لادا تا ور مه ده وه.

— باشه بو تا وا هه لدین؟

— له ترسی پولیس! برو، برو ده ی قسه مه که.

— شه ی بوچی لییان ناگه رین وه ک شیمه برون؟

— پولیس ریگای لی گرتوون!

— بوچی دایه که؟

— ئوو... هوو... شه ونده پرسیارم لی مه که، ده ستت بینه، برو،

برو یا بروین، ده نا قامچی...

"سیرجیوف" ده ستی دایه ده ستی دایکی و قاچه کانی به دوای
خویدا را ده کیشا، دایه که ترسیکی زوری لی نیشتبوو، سامی شه و
خه لکه زوره گرتبووی. مناله بچو که که شی ده ترسا. و به سه ره سوورمانه وه
سه بری شه ستانه ی چوار ده وری خوی ده کرد.

— دایه که شه وانه خه لکیکی خراپن؟

— کی؟ کی شه لی ی؟

— کریکاره کان شه لیم!

— نازانم، خه لکی باشیان تیدایه و خه لکی خراپیشیان تیدایه!
شه وانه مانیان له کارکردن گرتووه، نایانه وی کار بکن!

— دایکه، شه وانه ته مدل و ته وه زه لن؟

— بهلی! بهلی! دهی برو ده نا وه کوو شه وانته لی دی!

— دایکه، شه وانه پیسکه و بی نرخن؟

له م کاته دا جه ندرمه کان به خیرایی به خویان و شه سپه کانیانه وه
تی پهرین و سه روکه که یان فیتزوویه کی توندی لیدا و، قامچی په که ی
به رز کرده وه بو ئاسمان و رای وه شانده، ده نگیکی وای لیها ته که له
ده نگی ته قه کردن ده چوو. دلی دایکه که ی به و ته قه یه وه له رزه که وت
له ترسان به په له چوو بو لای یه کیک له و کالیسکانه ی که بو نه فسر
گواسته وه وه ستا بوو، مناله که ی سوار کرد و پاشان خوشی به بی
شه وی هیچ سه ودا و مامله یه که له گدل کا برا بکا خوی خسته سه رو
ده سستی له پشتی کا برای ناره بانه چی دا و وتی: "برو، خیرا که."
— خانمه که م بو کوی؟

— بو شه وی! بو پیشه وه. شم قدره بالغیه چی به؟ زووکه پیچ
که ره وه.

— خانمه که م مدترسه، شه وانه لیجان نزیک نابنه وه و هه قیان
به سدر شیمه وه نیه.

که کالیسکه که لای دا و رووی کرده شه قامیکی تر، شه و جار دایکه
دلی شه هوه ن بووه و هاته وه سه ره خو، شینجا که وته قسه کردن له گدل
کا برای ناره بانه چی و وتی:

— کریکه ته ده بته ۲۰ کریک!

— خانمه که م ۲۰ کریک زور که مه!

— که وایه رای گره داده بدزین، رای گره! شیمه سواری قه تار
ده بین.

— خانمہ کم و اچاکہ دانہ بہ زی، قہ تارہ کانیش پاش ماوہ یہ کی
کم لہ کار دہوہستن. شہ وانیش کار ناکہن.

— کی شہوی بہ تو وتوہوہ؟

— من پیشتر ناگادار بووم کہ کریکارہ کانی ٹیسگای قہ تاریش
شہرو مان دہ گرن.

کرمہ لیک کریکار لہ و کالیسکہ یہ نزدیک بوونہوہ کہہ دایکہ گہ و
منالہ کہی تیدا بوو، دایکہ کہ لہ ترسان کیشای بہ پشتی عارہ بانچی
یہ کہہ بو شہوی بروات و نہوہستی. منالہ کہش خوی بہ دایکی یہوہ
نووساندبوو و بہ ترس و دلہراوکی وہ سہیری کریکارہ کانی دہ کرد.

— تی ناگم، بوچی شہ و ہہ مووہ گرنگی یہیان پی دہدہن؟ وہ ختیک
نایانہوی کار بگن با وازیان لی بینن، با شہوہندہ بین و بچن تا
لہ نیو شہ قامہکان برسیدتی گژیان دہکات، شہوساکہ وازلہ
مانگرتن دینن و دہچنہوہ سہر کار.
عارہ بانچی یہ کہہ اہاتہ دہنگ و وتی:

— خانمہ کم ہہ موو شہوانہی تو دہ یایی راستہ و قسہی تو دروستہ
چونکہ برسیدتی شتیکی زور گرانہ و ٹینسان تیک دہ شکینی.

پاشان رووی وہرگیرا و دہستیکی بہ ریشی داہینا و کہوتہ کایہ
پی کردنی، ٹینجا جاریکی تر رووی تی کردہوہ و وتی:

— شہتوانی حہویان بہ برسیدتی تہ سلیم بکہی. شہتوانی ہہر
شہوہ لہ گہل ہہر ٹینسانیکیش بکہی، بہلام کاری خراپ و نا بہ جسی
بہرامبہر خدلیکی ہہ ژار تاوانیکہ لی ناپوردری! ٹیستا کی جل و
بہرگ و پوشاکمان بو نامادہ بکات؟

— کاکہ شہوہ قسہ نیہ دہی کہی. مادام پارہ و پپولت ہہیہ
قت پکت ناکہوی. شہگر کریکارہکان لہ کار کردن مان دہ گرن
شہوہ دہتوانین پیوستیدکانمان لہ دہرہوہ بکرین.

— بہلام شہی شہگر قہ تارہ کانیش لہ کار کردن وہستان. شہوسا

چی شه کی؟

— شه و قسانه پروپووجن، چونکه قه تاره کان قهت له کار ناکه ون و ناوهستن. پاشان کی شیجازه ی شه م کاره ده دات.

— وا بلاوه له ناو شاردا که قه تاره کانیش مانده گرن و کارناکه ن

"سیرجیوف" ی بچووک زور به وریایی یه وه گوی بو شه وگفت و—

گویه شل کردبوو. سهری سوورما بوو له مه سه له ی شه و که سانه ی که

خواردن و جل و بهرگیان بو ناماده ده کردن. له هه مان کاتیشدا هه

شه وان له دهستی پیاوانی پولیس و جه ندرمه کان هه لده هاتن. دایکی

پالتویه کی نویی بو کریبوو بو زستان، پیچا بوویه نیو کاغزیک و له

سدر شه ژنوکانی دای نا بوو، وای به خه یال دا ده هات که هیچ کهس

نا توانی شه و پالتویه ی لدهستی دهر بینه شه و.

— شه و کریکارانه، شه وان شه م پالتویه ی منیان دروست کردووه،

دایکه؟

پیش شه وه ی دایکی وه لامی بداته وه عاره بانچی یه که جوابی داوه و

وتی:

— هه موو شتیک شه وان دروستیان کردووه، کاکه چکوله. هیچ شتیک

نیه شه وان دروستیان نه کردبی. هه موو شتیک له سدر دهستی شه وان

دروست کراوه!

— "نایه وی تو قسه ی بو بکه ی" دایکه که شه وه ی وت.

بدلام عاره بانچی یه که هه ر بهرده وام بوو له سدر قسه کانی خوری،

شه وندده قسه ی کرد تا دایکه که به ته وای رقی هه ستا و به تووره -

بی یه وه به سه ریدا قیژاند:

— هوی! توش له و که سانه ی که ده بی بتخنه زیندان!

عاره بانچی یه که بیده نگ بوو هیچ جوابیکی نه دایه وه. به قامچی

یه که ی ناوری له سدر پشتی شه سپه کی کرده وه و زور به توندی لیبی -

خوری هه تا گه پشته بهر دهر کی مالی ژنه که.

سیرجیوف" میشکی له پرسیار و گومان و دوو دلی له باره ی
حه قیقه تی شه و خه لگانه ی که پی یان ده وترا " کریکاران " پرببوو .
هر که گه یشته ماله وه خیرا "سونیا" ی خوشکی بانگ کرد و به
گویی دا چرپان:

— شه مرو هه ندی له کریکارانمان بینی، به لی به راستی دیتمان!
— له چی شه چوون؟

— شه وان .. شه وان .. باشه ! شه وان له جووتیاران شه چوون!!

* * *

له و روژه به دواوه ئیتر هه ر کات سیرجیوف ده چوره ناو باخچه که
بو یاری له گدل خوشکه که ی، له باره ی هیچ شتیکه وه گفتگویان نه ده .
کرد مه گه ر ته نجا له سه ر شه وانده ی که کارگا کانیان له کار خستبوو!
شه وانده ی که مانیان له کارکردن گرتبوو!

به لام شه و خوشکه که ی نه ده گه یشته بریاریکی وه ها که خویانسی
پی دلخوش بکن، تا بزائن شه و کریکارانه خه لکیکی باشن یان خراپن؟
کاتیک سیرجیوف و خوشکه که ی له ماله وه ده بوون کریکاران خه لکیکی
خراپ ده بوون، به لام کاتیک ده چوونه ناو باخچه که بو کایه کردن
شه و کریکاره کان خه لکیکی پاش ده بوون!! دوا جار سیرجیوف رویشته
بو لای ده رکه وانه که تاکوو له و باره یه وه پرسیار ی لی بکات:

— تو پیت وایه کریکاران ده توانن به کیک له کارخانه کان له کار
بخه ن؟

— به لی، کاکه چکوله ده توانن.

— باشه چن ئیجازه یان پی ده در ی شه وه بکن؟

— یان شه وده تا که بهیلن هه لم بچیته دهره وه، ییان ده بسی
کارگه که به جی بییلن.

— تیناگم . باشه کارگه به بی شه وان کار ناکات؟
 — چون به بی شه وان کار ده کات!
 — یانی به بی شه وان ناتوانم یه ک پالتوی تازه شم ده س بکه وی؟
 — ده ست ناکه وی!
 — چاکه ته بچوکه که شم؟
 — به لی چاکه ته بچوکه که شت، پانتوله که شت، کراسه که شت، شه گهر
 شه وان نه بن ناچار ده بی به رووت و قووتی بسوزریته وه، هه وه کوو
 چون به رووتی له دایک بووی.
 — به رووتی شه بسوزریته وه؟ .. هه ی بی میشک! .. دایکم هه موو
 شه و شتانه له ده ره وه بو ده کری.
 — ده بی چا وه ری بی هه تا شه و شتانه دروست ده کرین، به لام چی
 شه که ی شه گهر مان گرتنی گشتی هه موو هیللی ناسنیشی گرتته وه؟!
 — باوکم چی شه کات؟ چون شه توانیت بگهریته وه بو لامان؟
 — شوو ... له وان یه سواری گوچانه که ی بیت!
 — شه و قسه پروپوچانه به سه، ده چم به دایکم شه لیم، له سه ر
 شه وه سزات ده دات!
 سیرجیوف که و ته بیرگردن ده یه کی قزول، هینده ی پی نه چرو قزولسی
 پالتو تازه که ی راکیشا و نیشانی درکدوانه که ی دا و وتی:
 — کریکاران، شه م پالتوی شه شه وان چنیویانه؟
 — به لی، هه موو شتیکیان دروست کردووه، دایکت هیچی نه -
 کردووه تنها شه وه نه بیت توی هیناره ته شه م جیپانه!

* * *

دوای دوو روژه، قدتاری مسافریی نا و شاریش له کار که وت. هه ر -
 وه ها روزنامه کانیش ده رنه چوون، حدامدکانیش داخران. گسپسی

سەر جاده و شقامه کانیس خاموش بوون و مان گرتن هه موو
ئیسنگه کانی هیلی ئاسنی گرتوه ، خه لک وایان هه ست ده کرد که
جووله و هات و چۆ خدریکه ده بیری و شار فله ج ده بی.

باوکی سیرجیوف ده بوو ئه و روژه گه را بایه وه بو ماله وه . به لام
نه گه رایه وه . دوو دلی دایکی سیرجیوفی داگرت و تا ده هات زیاتر
نیگه ران ده بوو . هه موو شتیکی ناو مالی به شیوه یه کی سه یر ده هات
به رچاو ، ده ترسا ! نه ی ده هیشت سیرجیوف له ماله وه بچیته ده ر ،
سیرجیوف هه ر حه قی ئه وه ی هه بوو که له په نجه ره وه سه یری ده ره وه
بکات ، زور ئاره زوو ئه وه ی ده کرد که دابه زیته خواره وه بو شه وه ی
بزانیته چی روو ده دات و له شقامه کان چ خه به ره .

— دایکه ! ئیستا باوکم دیتسه وه ؟

— ناتوانی بیتسه وه . "پاشان دهستی کرد به تووک و دوعا له
باوکی و له کریکاره کان . "مناله کهش دهستی کرده وه به پرسیار کردن :
— دایکه ! ئایا ئه وه راسته ئه وان ده توانن ئه وه بکه ن ؟

— نه توانن چی بکه ن ؟

— که نه هیلن ها توچۆی هیلی ئاسن به رده وام بیت و رای گرن ؟
— ره ننگه بتوانن . به سه به م جو ره قسانه بی تا قه تم مه که .

هینده ی نه بررد فرمیسک به چاره کانیدا هاته خواره وه . له
توره بی و رق و قینی خوی دلی گه رم دا هاتبوو . به لام سیرجیوف
سدری لاز کرده وه بو لای په نجه ره که و به ترس و گرنگی پیدانه وه
که وته سه رنج دانی ئه و خه لکانه ی ده هاتن و ده چوون ، به چه به
خوی ده کوته : "نه گه ر بم توانییا هه موویانم ده کوته ."

هیشتا شیواره دانه هاتبوو هه موو شقامه کان چوول بوون . که س
نه ما ها توچۆ بکات . دوو کانه کان داخران . په نجه ره ی ماله کان کپ
کران و پیاوانی پولیس و تپیه کانی جه ندرمه به نیو شقامه کان

وهر بوون و ده گهران. شه وانیش تنها له و شوینانه راده وه ستان که ناوری لی کرابووه. سیرجیوف خوی له چاو زرابوو، زوو زوو له سیگی خوی ده هاته خواره وه، به پیخواسی ده چووه لای په نجره که و سهیری ده ره وه ی ده کرد. ده یویست بزانی له سر شه قامه کان چسی روو ده نات. بلیسه ی ناگر له ئاسماندا بهرز ده بووه وه. له دووره وه تارمایی شه و خه لکش که له ده وری ناگره که ده سوورانسه وه له سه یوانیکی درنده ده چوو که به ده وری نیچیره که ی دا بسووریته وه.

سیرجیوف که سهیری شه و دیمه تانه ی ده کرد ههستی به ته زوویه ک ده کرد که به سهراپای گیانیدا تی ده پیری، شه وسا شه گه رایسه وه و شه چووه نا و جیگا که ی خوی، وای ههست شه کرد شه و تارمایی یانه سه رجه م یه ک گیاندار ی برسی یه و هینده نابات شه و شته را و ده کا و به ناگره که ده بیژینیت و پاشان خیرا خیرا شه یخوات. بویه چووه نا و جیگه نهرمه که ی خوی و له سووچیکدا دانیشیت و بانگی کرد:

— دایکه! دایکه! من شه ترسم. زورم سه رمایه.

— بوچی؟ بوچی نه خه و ترووی... ها؟ بوئیسته له خه و هه ستاوی!؟

— دایکه، ناگره که تا ئیستا هه ر شه گه شته وه و نه کووژا وه ته وه خه لکه که ش تا ئیستا هه ر به بهر په نجره که ماندا هات و چو شه کن!

— بچووه نا و جیگا که ت و بخه وه و له هیچ مه ترسه. ئاد خوزگه باوکت شه هاته وه.

— دایه!!

— چی یه کوره نازیزه که م؟

— حدز شه که م بیم بولات چونکه شه ترسم!

— له چی شه ترسی، کوره خوشه ویسته که م؟

— له سیحر بازه که!

— کامه سیحر باز؟ مه به ستت کی یه؟

— من هه موو چه شنیک ته بینم !

— که واته وهره بو لام .

سیرجیوف به دلخوشی یه وه له سهر جیگه که ی باز ی دایه خواره وه
پاشان چوو بو لای جیگه که ی دایکی، دهستی گرت و خوی کرد به ژیر
لیفه که وه و ئینجا چه یه کی بو دایکی کرد و پی ی وت :

— ته وان ته توانن هه موو شتیک دروست بکن !

دایکه که خیرا چاوی چوره خه و و خه وی لیکه وت، به لام کوره که ی
سهری له ژیر لیفه که وه ده هینا یه دهره وه و سه ییری دیواره کانس ی
ته کرد، تیشکی سوور و رووناکی ناگری نا و شه قامه که ی ته بینسی و
جاریکی تر ترسی لی ده نیشته وه و لیفه که ی راده کیشایه وه بو سه ر
ده م و چاوی، دیسانه وه دهستی کرده وه به بیر کردنه وه له و سیجیازه
خراپ و باشانه ی که پی یان ده لین کریکاران .

سیرجیوف به یانی له سهر میزه که دانیشت بو ته وه ی نانی به یانی
بخوات، به لام ته و به یانی یه وه کوو به یانی یه کانی تر کیکی نه رمی
نه دی له سهر میزه که ، به لگوو له باتی کیکی نانیکی وشکی ره ش دا -
گه راوی ساردی بینی که مروف هه رگیز ثاره زووی خواردنی ناکات،
بانگی دایکی کرد و فرمانی پی دا :

— هه ندی کیکم بو بینه ، بوچی ته م نانه پیسه ت بو داناوم ؟

توره بوو و له رقی ته وه ی دایکی ته و نانه ی بو دانا بوو
سه به ته ی نانه که ی فری دایه خواره وه .

— سیرجیوفی به ربیزه سوپاسی خوا بکه بو ته و نانه ی که شسته

هه یسه .

— چی ؟ ...

— .....

— ده ی هه ندی کیکم بو ناماده بکه ، من کیکم ده وی .

— .....

— دایکه، بوچی شه مرو کیکت بو نه هیناوم؟
— سیرجیوفی نازیزم، ئیستا کیک له کوی بیینین؟! هه موو نانه-
واخاندگان داخراون.

— بوچی؟

— چونکه هه موو کریکاره کان مانیان له کار کردن گرتوه .
— دیسان کریکاران؟! .. " که میک سه ری خوراند و دیسانه که
که وتوه فسه کردن" .. شه گدر کیک نه بی چی بکه یین؟
— بیر له فیلیکی تر شه کینه وه .

— بهلام ئایا پاریزگار ناتوانیت زوریان لی بکات تاکوو کیک
دروست بکن؟

— نه خیر سیرجیوفی نازیزم، له بدر شه وه ی لی ی ناترسن. شه وان
هه رگیز له هیچ مروقیگ ناترسن.

— شه و جار حالی بوووم .

— شه وان هه موو شتیکیان به دسته، جا ئیستا مه جبوورکانه و
نانه وشکه بخوی، چونکه ماوه یه کی تر شه وه شان دهس ناکه وی.
— ناتوانم شه و نانه ره شه بخوم .

— که یفی خوته، بهلام سه بینی به خواردنسی هه ره شه وه ش
شاگه شک ده بی.

— بوچی ..؟؟!

سیرجیوف شه که ی لی تیک چوو بوو، نه ی ده زانی شه وانه چ جوهره
مروقیکن، نه له پاریزگار ده ترسن و نه له هیچ مروقیکی تر. بهلام
له گدل شه وه ش دا له بدر انبدر ته یه کانی چندر مه و پولیس راده کن!
له گدل خوی دا بیری ده کرده وه: " که وایه چار چیه؟ کارگدان له
کار ده خه ن. قه تاره کانی ناو شار و قه تاره کانی هات و چو ی
دوره وه ی شاریش راده گرن. روژنامه گان ته عتیل ده کن. ته نانه ت
ناید لن کیکیش بخوی و دوایی نانه ره شه ت ناده نی، به و حاله ش

ناتوانی هیچیان لی بگی؟! "دهستی کرد به وه بپیر هینانه وهی شه و
شانهی بیستووسی له باره ی سحرپارزه کان مکه چون خویان له بهر
چاوی خه لک حه شار ده دن تاگوو نه توانن بیانگرن، تنانته شه گه ر
پاریزگاریش فدرمانیان پی بدات بو شه وهی کار بگه نه، شه وان خویان
به و سحر و جادووه داده پوشن و له بهر چا و ون ده بن!!

دله رواکی و ترس ورده ورده له ناو شه قامه گانه وه دزه یان دایه
ناو ماله کان. ترس و له روز دلی شه و گه سانه شی گرت وه که له پیددا
نارام و دلنیا و ناسووده بیون. ژیانس خیزانه کانیش تیک چووو.
شه ندای خیزانه کان ناچار بیون له گل شه و باره نانا سایی یه دا
خویان رایبشن و بدو شیوه یه بجوولینه وه ره فتار بگه نه که له گه نه
شه و باره نانا سایی یه دا بگوتجی. هه موو خوشی یه گانی ژیان به
جاریک له و شاره ون بیوون. خه لک تام و چیژی خوشی ژیانیان
لی تال ببووو. کم کم ترس و دله راوکی شه و کوشک و ته لاره
به رزانه شی گرت وه، شه و شوینانه ی گه سیرجیوف و نمونه ی وه کووو
شه و ده وه مندیان تیدا ده ژیا. ده رگا کان هه موو داخران. قفله دران.
درکه وانده کان له بدر ده رگا له گل پاسه وان و نوبه تچی یه کاند
که و تبوونه قسه و له باره ی شه م وه زعه وه ده دوان. له ناکا و کاره بای
شه و ماله برا که سیرجیوفی تیدا ده ژیا. هاواری کرده دایکی:

— دایکه، کاره با ته واونه، تیک چووو؟

— گلوپی ژووری میوان داگیرسینه!

— ژووری میوانیش کاره بای نیه.

پیشتر خزیه تکاره که به دایکه که ی راگدایان دیوو که مان گرتنه که
گستی یه و هه موو شینکی گرتوه ته وه، "له بهر شه وه پیویسته بو
رووناکی موژ به کار بینین."

* سوم: شمع، شمع

تاریکی هه موو ماله که ی به ته وای گرتوه و دای پووشی. هیچ نده بیندرا جگه له رووناکی مومه بی رهنگ و له رزوکده کان کسه شه و قیان بو سدر پیانو و کورسی یه کان هه بوو.

سیرجیوف و دایکی له باره ی مه سه له کاره باوه گفتگویان بوو، خزمه تکاره که له و کاته دا هه والیکی ناخوشی پی راگدیاندن:

— "ئه لین ئاویش ئه بری. ئاهه نگی جه نازه ش راده گیری. هه ر—

وه ها سه بهینی گوشت له بازار دا زور نابی! ئه گ. هه ر بو ماوه ی هه فته یه که وه زعه که به و شیوه یه بمینیته وه، ئه وا هیچ شتیک ده ست ناکه ویت و ئابلوقه یه کی ترسناک و ناخوش یه خه ی شار ده گریته."

سیرجیوف به حه په ساوی و سهر سوورمان و ترسیکی زوره وه گویی بو ئه و هه واله ناخوشه راگرتبوو. بوی روون بووه که کریکار یه که م ئه کترئ ئه و ده وره یه، له بدر ئه وه وای به خه یالدا هات که بروا بکات به وه ی که کریکار که سیکری سحر بازه و هیچی تر. سحر بازیش توانایه کی سه بر و سه رسوور هینه ری هه یه و ئه توانیت هه موو شتیک بکات. بو نمونه ئه گهر بیه وی ئه وا قه تاره کان ده که ونه وه کار و هات و چو، ئه و جار جا باوکیشم ئه گه را پده بو ماله وه و کاره باش ئه هاته وه و وه کوو جار ان ژوره کان رووناک ده بوونه وه و جوان و دلگیر ده دره وشانه وه. ئه گدر کریکار بیه وی کار بکات ئه وا کیکی زور و گدرمان ده بوو، به لام ئه گدر کریکار ئاره زووی نه بیت، ئه وا ئاو به لوولده کان دا ناروات و نه چامان ده بیت و نه حه مامیش. که واته ئه و کریکاره له هیچ مروقیک ناترسی، هه رزه ها له هیچ هیزیکیش ناترسی. ئای که سحر بازیکری چه نده گه وره و زه لانه !!

سیرجیوف له هه موو ئه و شتانه به ته و او ته ی دلنیا بوو.

هیشتا دوو هه فته تی نه په ریبوو، روژیکیان شتیکری زور سه ییر و

* ئه کتر: هونه رپیشه .

سه رسوور هینەر روویدا، ئەویش ئەوێ بوو کە قەتارەکانی هاتوچۆی
ناو شار کەوتتەوێ کارو هەر وەها گلوبەکانی شەقامەکانیش دایگرسا.
ئەوێ و هەموو ولاتیان رووناک کردەوێ. روژنابەکانیش دەستیان
بەکار کردەوێ و بلاو کرانەوێ و باوکیشی گەرایەوێ بو مالهوێ.

لەگەڵ باوکی سواری کالیسکیەک بوون و بە ناو خیابانە ئەسلی-
یەکانی شارددا دەگەران و سێحربازەکانیان دەبینی "گریکارەکان" کە
پول پۆل کۆبپوونەوێ و بە خوشحالی یەوێ بە ناو خیابانەکاندا
دەروێشتن و پلاکارێ و شیعاریان هەلگرتبوو و بە دەم رێپێوانەوێ
سروودی خوش خوشیان دەخویند و نە پولیسێک هەبوو کە بەرنگاریان
بکات و نە جەندرمە یەک کە بیانترسینی! سیرجیوف ئارەزووی ئەوێ
دەکرد خۆی بە ئەنجا بچیتە دەرەوێ بو ناو خیابانەکە، بو ئەوێ ئەو
سێحربازانە ببینی، بویە رووی کردە دایکی و وتی:

— دایکە، سێحربازەکان دیسانەوێ لە ناو شەقامەکە هات و چۆر
دەکەن، ئیجازەم بەدە بچمە دەرەوێ بۆ ئەوێ بیان بینم.
— تۆ ناتوانی ئەوێ بگەیی، مەرورە دەرەوێ.
— دایکە، ئەوان ئیستە پێس نین، خاوشن، وانێه؟!

* * *

چەند مانگیکی تی پەڕین و هەموو شتیکی هاتبووێ سەرخو و، روژ-
بە روژیش باشتەر دەبوو. خوشی و ئاسوودەیی و ئارامی چاریکی تەر-
گەرایەوێ بو مالهکەیان وەکوو چاران، ئەو بە هەشتە ی کە بو ماوێدی
کەم لێ و ن بپوو، گەشایدەوێ.

وا ریکدوت روژیکیان باوک و دایکی روێشتن بو یەکی لە گۆرەپا-
نەکان، هەرودەها ژنە بە خێو کەرە کەیشی بو جی بە جی کردنی هەندی
ئیش و کار مالهوێ بە جی هیشت، "سونیا" ئی خوشکیشی چوو بە لای

یاری و بووکه‌کانی یه‌وه ، تنها باپیری ما بووه‌وه و له ناو جیگه‌که یدا
راکشابوو.

سیرجیوف هه‌ستی به بیزاری ده‌کرد له بهر شه‌وه‌ی هیچ نه‌بووکه
خوی پیوه بخافلینی، له ژووریکه‌وه ده‌چوو بو ژووزیکی دیکه و شل و
شیواو و ته‌مبدل له‌وه نیوه ده‌خولاهه . پاشان له‌په‌ر هاواری کرد:

— باپیره چ بکه‌م؟

— وه‌ره قاچم بشیله ، نازاره‌که‌ی ده‌ست پیکردوو ه‌ته‌وه .

— حد‌ز له‌وه کاره ناکه‌م چونکه سووک و بی‌نرخه . من ناتوانم وا

بکه‌م!

باپیری به‌جی هیشته و رووی کرده سونیای خوشکی، هه‌ر که‌چاوی
به‌بووکه‌کانی که‌وت یه‌کی‌کیانی هه‌لگرت و ده‌ستی شکاند. پاشان
رای کرد بو ناشپه‌زخانه تا ناشپه‌زه تازه‌که ببینی. به‌لام ناشپه‌زه-
تازه‌که نه‌ی هیشته بچپته ژووره‌وه ، شه‌میش پی‌ی‌وت:

— به‌لام ته‌نیایی بیزاری کردووم ، نازانم چی بکه‌م!!

— له‌ ناشپه‌زخانه هه‌چی وای‌لی‌نیه یاری پی‌بکه‌ی و کاتی بیکاری

خوتی پی به‌ریه‌سه‌ر .

— باشه‌ئدی شه‌وه‌کی یه‌له‌وی قسه‌ده‌کات .

— شه‌وه‌میردی منه .

— میردی تو کریکاره‌؟

— بدلی .

— شه‌و سیربازه ، بوپه‌ده‌بی بیمه ژووره‌وه و بی‌بینم .

— نه‌ئه! شه‌گردشتی و ابکه‌دیت شه‌وه لای ژنه به‌خپوکه‌ره‌که‌ت شکات

لی‌ئکه‌م و به‌دایکیشته‌ئدلیم!!

— که‌دواپه‌تو درۆزنی. به‌دایکیشتم شه‌لیم تو قه‌یماغه‌که‌ت خوارد .

— تو درۆ ده‌که‌ی، من قه‌یماغه‌که‌م نه‌خواردوو، تنها میشه‌که‌م

له‌سه‌ری لابردوو .

سیرجیوف کردی به شهر له گهل ژنه ناشپه زه که ، به لام له گهل
 شه و شدا نه ییتوانی بچپته ژووری ناشپه زخانه ، به دوو دلی یه وه له
 به رده م ده رگا که دا مایه وه ، هه تا کوو خزمه تکاره که هات و ده رگای بو
 کرده وه و چووه ژووره وه . له ژیره وه چاوی له ناشپه زخانه و شته کانی
 ناوی کرد ، له گهل شه و شدا که گویی له ده نگی سیرباززه که بوو به لام
 هیشتا نه ی دیبوو . زور ثاره زووی بینینی ده کرد . سوور بوو له سه ر
 شه وه ی بچپته ژووره وه ، هه رکه خزمه تکاره که که میک لیبی دوور که وته -
 وه وتی : "سوپاس بو تو خواجه" له ده رگا که نریک بووه و ورده -
 ورده به ده سکی گسکه که خدریکی کردنه وه ی ده رکه که بوو تا هه ر دوو
 تا که که ی به چاکی کرایه وه . یه که م جار نه ییتوانی سه یری هه مـوو
 شته کانی ناو ناشپه زخانه که بکات . که میک وه ستا و سه ری شـوور
 کرده وه ، هه ناسه ی له خوی بریبوو ، هه تا له دوا جاردا تا زایه تسی و
 غیره تی خوی کو کرده وه ، هه ر دوو چاوی کرده وه بو شه وه ی پیا وه که
 بینیی . به رگیکی کوونی له به ردا بوو ، له سه ر میزیکی بچووک دانیشتبوو
 خواردنیکه گهرمی ده خوارد که هه لمی لی هه لده ستا . به چوار ده وری
 خویدا ده بیروانی و به ترس و له رزه وه چاوی ده گیرا . قاپه که دی له
 نیوان ده سه ته کانیدا توند گرتبوو . وه کوو شه وه ی که له یه کییک بترسی
 که لیبی بفرینیی .

مناله که ناوری دایه وه چوار ده وری خوی ، و وتی : سیرباززه که
 له کوی یه ؟ جگه له خزمه تکاره که و شه و پیا وه که سی تری لی نه بوو
 "تا یا ده بی شه و پیا وه سیرباززه که بی که شه و لیبی ده ترسی؟" زور
 ثاره زوو و چه زی دیتنی شه و سیرباززه ی ده کرد . به خیرایی رویشت
 بو ناشپه زخانه ، پیا وه که له جیبی خوی را پهری و که وچکه که ی له
 ده سه ته به ربووه وه ، له م کات دا خزمه تکاره که پیبی وت : "هیچ که سه
 دیار نیه ، نانی خوت بخو ، شه و مناله قسه ناگیریته وه ... " ،
 سیرجیوف بو شه ی بزانی مده سه تی چی یه ، وتی : "چ شتیک؟!"

— هیچ شتیک به باوک و دایکت مهلی له باره‌ی شه و پیاوه وه که
شیستا شوربا و شه‌خوات. شه وه‌ی شه‌یخوات پاشماوه‌ی خواردنی کۆنه.
— باشه!

— شه و برسی‌یه و ئینسان ده‌بی به‌زی‌یی پی‌بی بیت.
— شه وه کی‌یه؟

— گامه؟ شه و پیاوه! میردی منه.
— میردی تو؟!

سیرجیوف به تووره‌یی‌یه وه سه‌یری پیاوه‌که‌ی کرد، پیاوه‌که‌ی خوی
راست کردبووه وه به‌لام له ترسان دا شه‌له‌رزی، به سیحربازیکی راسته—
قینه‌ی داده‌نا، کراسیکی کون کونی چلکنی له‌به‌ردا بوو، بانگی
کرد و پی‌بی وت:

— توش! توش سیحربازی، من شه‌تاسم!
— کی شه‌ناسی؟

— تو شه‌ناسم، تو..

— گه‌وره‌م من کریکارم، به‌لام هیچ کاریکم ده‌ست ناکه‌وی.

— به‌لام تو سیحربازی، من چاکت ده‌ناسم! تو شه‌توانی هه‌موو
شتیک بکه‌ی، تو بووی شه و هه‌موو مان‌گرتنه‌ت دروست کردووه، به‌لام
شه‌وه‌پیت شه‌لیم، جاریکی‌تر شه و کاره‌نه‌که‌ی، رووناکی موم ئینسان
ببزار ده‌کا، هه‌ر وه‌ها حه‌ز ده‌که‌م هه‌میشه له‌گه‌ل چا کیک بخوم.
— گه‌وره‌م من هیچ شتیکم نه‌کردووه، هه‌ر ئیسته‌ش ئیره‌به‌جسی
دیلیم.

— من پی‌م و بوو تو که‌سیکی ترسناکی، هه‌ستم ده‌کرد تو هه‌یکه‌لیکی
گه‌وره و گرانت هه‌یه و بالایه‌کی ناقولا و دم و چاویکی گرژ و تیک
چرزاوت هه‌یه؟، باشه پی‌م بلی: سیحرت له‌خوت نه‌خویندوه؟
— گالته‌م پی شه‌که‌ی! له‌به‌ر شه‌وه‌ی من ته‌نانه‌ت ورده‌نانشیم
ده‌ست ناکه‌وی تا بیخوم، گه‌ناهه‌ گه‌وره‌م، گه‌ناهه!

— من وام به خه یال داده هات تو زور له وه گوره تر بیت، وام
ته زانی زور به که یف و سه حال بی و گوی به هیچ نه دهی، بهلام
ده بینم که له ترسان ته له رزی! وه ختیک نانت ده خوارد ده ست
ده له رزین. من له مرؤ به دواوه ئیتر لیت ناترسم.

سیر جیوف روپشته ده ره وه بو ناو سالونه گشتی به که ی ماله که یان
که میک راوه ستا و پاشان خوی بو را کردن ناماده کرد، له ترسی
ته وه ی نهک دوو سیربازه که راوی بنین، بهلام هیچ شتیکی لدم
جوره رووی نه دا، ته وه ی که بینی پیاویک بوو له ته نیشت دیواره که
به ده نگیکی به رزه ناسه ی نه دا، ئینجا به سهر ده سته ی چاوی
وشک کرده وه، سیر جیوف هاواری کرد: "سیربازه و که چی ته ی شگری!
ته وه توله یه کی زور عادلانه یه: بوچی نه ته هیشت با وکم بگهریت وه بو
لامان؟ بوچی کاره بات لی برین؟ بوچی بی به شت کردین له خواردنی
کیکی گهرم؟ ... با ئیستا توله ی تاوانی ده سته ی خوت وه برگری! ...

پاشان سیر جیوف زور به توندی هاواری کرد و هه موو مالسه که
ده نگی دایه وه: "چونی؟ .. چونی؟ .." ته وه ی وت و به پرتا و وه کوو
سوار چاکیکی سرکه وتوو چوو بو لای ته و ژنه ی که سر په رشتی به خیر
کردنی بوو و پپی وت:

— "له نه مرو به دواوه لیی ناترسم! .."

* * *

وت دووژ له گه ل:

سولتانی نهوت و پولا

نوسینی: ما کسیم گورکی
وه ریگر بۆ کوردی: ب. نارام

ژ یانی سولتانی نهوت و پولا و سولتانه کانی تری ولاته یه کگرتوهه -
کانی ئه مریکا بهردهوام زهین و فیکری منی به خویه وه خه ریک
کردوه. پیم وانیه ئه مانه "بهرن" یان بهم هدموو پوول و سامانه وه
که هدیانه وهک مروقه ئاساییه کانی تر بژین.

پیم وابوو ههر کام له م ملیونه رانه ده بی لانی کدم سی سک و
۱۵۰ ددانیان هه بی، که سیک و هدموو روژ له سه عاتی عی سهر
له به یانی خه ریکی خواردن و خواردنوه ده بی و هه تا نیوه شه و
دریژه بهم کاره ی دنا، گرانایی ترین چیشه کانی وهک خوراک قاز
و قه ل، بهراز، رونی کهره و کیک و شیرینی یات و خوارده مه نیه
دانسقه و به تاهه کانی تر ده خوا، تا درهنگ وهخت ههر ده خوات و
ده خواته وه. کاتی شه ویله کانی بهرستیان نامینی وه توانای دا هارین
ده که ون ئه مر ده کاته قه ره واشد کانی تا چیشه که ی بۆ بچوون و ده -
زاری هاوین. ئه مجار کاری ههر ده بهیته قووت دان و هه للووشین.

پاش شه وهی هیلاک ده بی و داده مینی، پاش شه وهی هه موو له شسی
شه لالی شارقه ده بی ده یخه نه ناو پیخه و، سر له به یانی روزیکی تر
هه میسان سه ساتی ۶ له خه و هه لدهستی تا بهرنامه ی روژانه ی ده ست
پن یکا ته وه .

به لادم سه ره رای شه هه موو هه ول و کردوگرششه له تا قهت به ده ره ته نانه ت
۵۰ له سه دی قازانجی سه رمایه که شسی مه سه رف نا کا . له راستسی دا
شه مه ژیانیکی له تا قهت به ده ره ، به لادم ده لیلی چی؟ قازانجی میلیونر
بوون چی هه ؟ میلیونر بوون چ قازانجیکی هه یه شه گهر نه توانی
زیاتر له مروشه ئاساییه کانی تر بخسوا ؟

پیم و ابو، جله کانی پیاوی میلیونر به تاییه ت جله کانی ژیره وه ی
ده بی له ئاوریشم و زهری بی و پاژنه ی که وشه کانی له بزمار ی زیر
دا کو ترا بیت و شتیکی وه ک کلاو شه ویش له ئه لماس ی به سه ره وه .
بیت . کوته کدی له گرانبایی ترین مخمده لی چیت کرا بیت و دریشه که شسی
خزی له ۱۵ متریک بدا و به زیاتر له ۳۰۰ قوپچه ی زیر رازاسیته وه .
روژانی پشوودان هه شت کوت له سه ریه ک له به ربکا ، هه له ت به
شه ش پاتولیشه وه . له راستی دا شه کاره زور وه ره زی هینسه ر و
دژواره ، به لادم ده وله مه ندیکی ئاوا ناتوانی وه ک خه لکی تر جل وه برگ
له به ربکا ت . گیرفانه کانی شه م بووند وه ره له ره هولیک ده چن که
ده تواندری کنیسا یا خود مه جلیسی سه نا و پیویستیه کانی تری تیدا
جی بکه یته وه . . . کاتی بروا بکه ین سکی شه م زینده وه ره به قه ده ره
پا پوریکی گدوره ی ئوقیا نووس پیو ده با ، ناتوانین بروا به وه نه که ین
که لولاکی دریه و پاتولی دریشه یی هدر له و ئاسته دا نه بن . پیم و ابو
لیفه دیک که له ژیری ده خه وی له راستی دا نا . که مته ره له
فهرسه خیک روپیوی هه بی، شه گدر ته نبا کوش بجوتی بی قسه له
باشترین جور ی ته نبا کویه و هدر جاریکیش نیو یا خود کیلویه ک
ده جا ویسه تی . * شه گدر بوون و عد تریش به کار بینتی
* بروانه لاپه ری ۵۹

هەر جاره نیو کیلویهک سەرف دەکا . چونکە ئەمە لە
تایبەتیدکانی پوول و پارەیه !!

قامەکانی زور بە هەستن و خاوەنی هیزیکی وەگ موعجزەن کە
دەتوانی بە کەیفی خوی هەرکات ئیرادە بکات درێژ و کورتییان
بکاتە وە . بو وینە ئەگەر لە 'نیویورک' وە چاوی بە دۆلاریک لە شوینیک
بو نمونە سبیری بگەوی بە بی ئەوەی هەستیتە سەر پێ، بە سەر
دەماغی "برینگ" وە دەست رادەگیشی و ئەم تاقە دۆلارە واتە
گۆلە خوشەویستەکی خوی دەچنێ و هەلی دەگری .

سەیرە ویرای هەموو ئەمانە نەتوانی لە خەییالی خوم دا سیما و
رووالەتی ئەم . میلیۆنەرە بینمە پیش چاوی خوم کە لە چی دەچسی،
بە هەر حال هەستم کرد ئەم سەرە بە تەواوی شتیکی زیادییە و لە
ماسوولکە و ئیسک بەدەر نیە . تاقە هیوا و ئاواتیشی ئەمەیدە کە هەر
شتیک بگۆشی و زیری لی بگری . "کورت و کرمانجی" ئەوەی لە سەر تاندا
دەهاتە بەرچاوم تەنیا دوو دەستی رانەووستا و بزوزی درێژ بوون
کە چنگیان لە گۆی زەوی توند کردبوو بەرەو زاریکی وەگ ئەشکەوتیکی
رەشیان دەبرد تا بیمژێ، بیخووا و لیکاوی لە تیر نەهاتووی بە
سەردا بریژێ وەگ بلیی لیکاوی دەمی بەسەر پەتاتە ی کولای زور
گەرم دا دەریژێ . . .

بە باشی دەتوانن تصویری سەرسوورمانی من بکەن، کاتسی ئەم
کا بڕایەم وەگ مروقیکی ئاسایی بینی: لە سەر موبلیکی قوول پێرە
پیاویکی لاواز دانیشبوو، دەستە بور و چرچەکانی بەبێ جوولە لە
سەرکی دانابوو، ئەم دەستانە لە گۆل دەستی خەلکی دیکە هیچ جیازا-
زی یەکیان نەبوو . دەم و چاوی وەگ بلیی پێویستی یە کە مۆکە
پێستیکی زیادە هەبێ مۆن دیاری دەکرد و باش ردینی تاشی بوو .
لیوێ شور بوو کە ی خوارەوێ ددانەریکەکانی دەردەخت کە بە
رووکیشی زیر داپوشرا بوون . سمیلی نەبوو . لیوێ سەرەوێ بی رەنگ

به پپوک و ددانه کانیوه نووسا بوو، به جوریک که له کاتی قسه کردن دا به هیچ جور نه ده بزووت. برژکانی هه لوه ریپوون. کسه لسه سهره سوور هه لگه راوه که شی به ته واوه تی رووتا بووه. پیستی مدیله و سوور و بی له ره و نهرمی ده م و چاوی له سیمای منالیکسی سا واده چوو. مه معلوم نه بوو که داخوا ئه م زینده وه ره تازه له دایک بووه ییان پپی ناوه ته لیواری دونیا یه کی دیکه .

وهک مروفه ئاساییه کان جل و بهرگی له بدر کردبوو. تنیا شتیکی زیرین که هاته بهرچاوم ئه نگوستیله، ساعات و ددانه کانی بوون. ره ننگه هدر هدمووی به سهریه که وه ۲۰۰گرام قورساییان نه بووبی، به گشتی ئه م جهنا به به م قه لافه ته یه وه له پیره خزمدتگوزاریکی ده وه له. مهندانی ئوروپایی ده چوو.

له هوده یهک دا میوانداریم لیکرا که نه له باری جوانی سرنج- راکیش بوو، نه زوریش رازاوه و بریقهدار بوو، تنیا ئه وه نه بی که موبل و کول و پدلی ناو هوده که یه کجار قه به و جیگر بزوون. ههر که س چاویکی به نا و ئه م هوده یه دا گیرابا تصویری ئه وه ی ده کرد که فیلهکان سهر لیره ده ده ن. ئه من که متمانم به چاوی خوم نه بوو پرسیم :

- بهریز میلیونر ته توی؟

سهری له رانده وه و وتی: به لی.

وام نیشان دا که بروام به قسه کانی هدی، به لام بهریارم دا که م و زور گروگیفه کانی ده ربخه م. پرسیم :

- ناشتایان چهنده گوشتی گا ده خوی؟

وتی: گوشتی گا ناخوم، قاشیکی چکوله پرته قال، هیلکه یهک، فنجانیکی چکوله چا، هدر ئه مده و هیچی تر.

چاوه مندالکاره به به زه بییه کانی هدر وهک دوو دلویی ئاوی لیل بریسکا یه وه. نه متوانی که مترین نیشانه ی دروی تیندا به دی بکه م.

به سر سوورمانیکه وه پرسیم :

— زور باشه به لام تکام وایه له گدل مندا راست و بی گری بهه ،
پیم بلی روژی چند ژهم نان ده خوی؟

به نه سپایی و له سه ره خو دریژه ی پیدا و وتی:

— روژی دوو ژهم ، خواردنی به یانیان و شوم لی سه روزیاده ، بو
شیو که میک سوپی فروج و شیرینی ده خوم ، که میکیش میوه، فنجانیک
قاوه و جگه ره یه کی بدرگیشی له گدل ده کیشم . . .

پله ی سه سوورمانم تا ده هات پتر هه لده کشا . به جوریک سه یری
ده کردم تومدز پیاویکی پیرچاک و پیروزه ، پاش ماوه یک رامان
پشوویه کم هینایه وه بهر خوم و وتم :

— شه گر شه و شتانه ی که وتت راست بی ده کری بپرسم پپوله کانت
چ لی ده که ی؟

شانی هه لته کاند ، چاوی له ناو گلینه دا سوراند و وتی:

— مامه له ی پی ده کم و پپولیکی زورتری لی وه چنگ ده خدم .

— بوچی؟

— بو شه وی دیسان پپولیکی زیاتر سه ریه ک بخدم .

دوو پاتم کرده وه : به چ مه بدستیک؟

که میک خوی گرم کرده وه ، هه نیشکی خسته سه ر ده سکی موبله که و

به سه ر سوورمانیکه وه پرسى:

— نه ری تو شیت نی؟

— نه ی خوت؟

پیره پیاو سه ری داخت و له ناو بریسکه بریسکی زیری ددانه .

کاندوه به کاوه خو وتی:

— چ مروقیکی سه یر و سه مه ره . . . پیم وانیه تا ئیستا که سیکی

وهک توم بینی بی . . . پاشان سه ری هه لبری و ده می داچه قاند و چاوی

تی بریم . له حاله ته که یدا تی ده گدیشتی که تا ئیستا خوی بهه

مروقیکی ئاسایی و سروشتی زانیوه . چاوم کهوته سەر دەرزی ئالماسی
کهراواتهکهی، شهگەر نقیمی شه و دەرزی یه بهقهدهر پاژنه ی کهوشیک
بوایه رهنگه بمزانی یا له کسوم .

پرسیم : توچ دهکهی؟

شانی ههلهکاند و وتی: پاره پهیدا دهکه م .

— سکهی قهلب لی دهدهی؟ شه مه م وت و پیم وابوو له سنووری
دهرختتی رازیک دام . بهلام کهوته نزهگه ره ، هه موو گیانی ده له رایه وه
هه ره وهک بلیی دهستیکی نادیار ختولکهی ده دا . خیراخیرا چاوی
ده تروکاند و مژولی لیک ده دا . وتی: "گالته پی کردنه ." که میک
هیدی بووه و به نیگایه کی شی دار ره زامه ندانه چاوی تی بریم و
داوای دریزه دانی پرسیاره کانی لی کردم : قه ی ناکا ، پرسیاره کانت
یکه . پاشان گووپه کانی ههلمساند .

بریک کهوتنه بیرکردنه وه پاش ساتیک راما ن به جیدی پرسیم :

— چون پوول پهیدا دهکهی؟

سهری له رانده وه و وتی:

— شه ها ، دروست به م جوهری بوت باس ده که م : کاریکی ساده یه .
شه من خاوه نی ریگای ئاسم ، وه رزیره کان به رو بو و به ره همی کاریان
دینن بولای من . منیش ده ینیسرمه بازار . جا ئیستا ده بی حیسیب
بکری که چنده پوول بو وه رزیر به مینیتته وه باشد تا له برسان نه مری
و بتوانی دریزه به کاری خوی بدا . شه مجار توش ده بی شه وه ی که
ده مینیتته وه به ناوی خه رج و موخارجی هه لگرتن و راگو یسزان لای
بخه ی بو خوت . هه له بت زور ساده یه .

— داخوا وه رزیره کان رازین؟

به ساویلکه یه کی منالانه وتی: نا ، هه موویان رازی نین . پیم وانیه
دیاره خوت ده زانی قهت هه موو خه لک رازی نابن . هه همیشه تا قیقی
هه وه سران هه ن که پرت و بوله دیان دیت .

به بیویری یه کی زیاتره وه وتم :

باشه ده ولت ده ست له کاروباری ئیوه وه رنا دا ؟
قامکی به هه نیه ی دا هینا ، ده نگدانه وه ی ده نگه ها ته به رگوم
که ده یوت : ده ولت ؟

پاشان وه گ شه وه ی شتیکی ها تبتیه وه بییر سه ری را وه شانده وتی :
— شه ها ... مه به ست شه و دوستانه یه ... له واشنگتونن ؟ نا
کاریکیان به سه ر منه وه نیه . شه مانه پیاوی باشن ... بریکیان شه ندای
پانه که ی (کلوپ) ی منن ، به لام زوریش خویان ده رنا خن و به م بونه وه
جاری وایه پیا و به ته واوی له بییریشیان ده کا . "جاریکی تر دووپا تی
کرده وه و وتی : نا ده خالته نا که ن و چاوی پر له پرسپاری تی بیرم :
— مه به ست شه مه یه ده وله تیکیش هدی به به ری ده وله مند بیوونی
خه لگ بگری ؟

شه من که له ده ست که م عقلی شه م پیا وه په شوکا بووم له سه ره خر
وتم :

— نا مه به ستم شه مه نه بوو . وام بییر ده کرده وه که ده ولت ده بی
چاروبار به ری دزی و تالانکاری و ده س بری نا په سندی تا قمیک بگری .
ئیعترازی کرد و وتی :

— ئیستا تی گه یستم به مه ده لین ئایدیالیزم ، لیره دا کاریکی وا
نا کری . ده ولت مافی شه وه ی نیه خوی له کاروباری شه خسی و تاییه تی
کد سیکدا هه لقسورتینی .

خوم له به را به ر عقلی منالانده و له سه رخویی و هینی شه م کارپیه
به چکوله و سوک ها ته به رچاوه ، به شه ده بیگدوه پرسیم :
— ئایا که سیک ژیا نی تا قمیک به قوردا دیا ته خوار و له نیوی
ده با شه مه کاریکی شه خسی و تاییه تی به خویه ؟

ده نگه ده نگدانه وه یه کی تیدا بوو ، چا وه کانی دا پچرا بوون . یسه م
حاله ته وه وتی :

— "له نیو بردن"؟ له نیو بردن کاتیکه هه قده سستی کریکار ده چیته -
سر یا خود مانگرتتیک ده ست پی ده کری. به لام موها جیره کانیش -
هه ن، نه وانه هه همیشه هه قده سستی کار له خواره وه راده گرن و به
عه لاقه وه جیگی مانگرتتوه کان پرده که نه وه . کاتی به قده در پیویست
کوچ کردوو له ولات دا هه بن، به جوریک که بتوانن به هه قده سستی
که م کاربکن و که ل و پهل بکرن، نه وسا بارودوخ ئاسایی به و هه موو
شتیک له جیی خوی دایه .

که میک هاته وه سه ره خو، ئیتر حاله تی نیوان پییه پیاوی و منالی
له بیچی تورا بوو، قامکه بورو لاوازه کانی که وتنه جووله و ده نگسی
ویشکی له گوچیکه م دا زرینگی سه وه :

— "ده ولت"؟ پرسیا ریکی سه رنج راکیشه . ده وله تیکی باش گرنگی
یه کی یه کجا زوری هه یه . بوخوت ده زانی . ده وله ت ده بی پیدا ویستی
یه کانی ئیمه مانان له باری کریکاره وه دابین بکات، تا به روو بوومد کانمان
له بازاردا سه رف بگری. ده بی به گویه ی پیویست کریکار هه یین
تا که م بیوونی کریکار نه یته گوری و ئا مانجه کانمان به رگی کرده وه -
پیوشن . هه ر ئه مه و به س. که و ابوو سوسیا لیزم پیک نایست و
مانگرتتیش له گوری دانا بی. ده وله ت نابی مالیاتی قورس دیاری بکا .
من نه و شته ی که خه لک ده بی بیده ن لییان ده ستینم و به م بونه وه
ئه م ده وله ته به ده وله تیکی باش ده زانم .

له دلی خود دا وتم : ئه م زینده وه ره کلاو ده کاته سدر که ریه تی و
خه رفاوی، نیشانه یه کی ئاشکرا و راست نه وه یه ئه ویش به "گدوره بی"
خوی ده زانی، له راستی دا ده بی خاوه نی نه وت و پولا بیت .
به ئا خاوتنیکی جیدی و به دلنایی یه وه دریزه ی پیدا :

ئهن من پیویستم به سه قامگیر بیوونی نه زم و ریک و پیکی له نـا و
ولاتدا هه یه . ده وله ت زور چه شنه فیلسوف و زانای خسته ته کار
که لانی که م روزانی یه که شهمه بو ما وه ی ۸ سه عات قسه بو خه لک

ده‌گه‌ن و داوایان لی‌ده‌گه‌ن ریز له یاسا بگرن. ئە‌گه‌ر بیتـــو
فیلسوفه‌کان ده‌ره‌قه‌تی ئە‌م کاره‌ نه‌یەن، ئە‌وجار بانگ ده‌گه‌نه
له‌شکره‌کانیان جا بو منیش ئە‌نجام مه‌به‌سته‌ نه‌ک شیوه‌ی بوچوونه-
کانیان. ده‌بی کریار و کریکار ناچار بگه‌ن سه‌ر له‌ پیناوی قانسوون
بن. هه‌ر ئە‌مه‌ و هه‌چی‌تر". له‌ کاتیکدا قامه‌گه‌کانی تیک ده‌هالاند
کو‌تایی به‌ قسه‌گه‌کانی هه‌نا .

له‌ دلی‌خوم دا وتم :

— نا، که‌ر و خه‌رفا و نه‌یه . ئە‌م زینه‌ده‌ره ناتوانی سولتانی پیولا

بیت . پاشان پرسیم :

— ئە‌ری له‌م ده‌وله‌ته‌ی ئه‌یستا رازی هه‌ی؟

ده‌سه‌جی ولامی دا‌یده‌وه : به‌م توانا و ده‌سه‌لاته‌وه که‌ هه‌یه‌تی زیاتر
ده‌توانی کار بکات . یانی له‌ ئه‌یستا دا ده‌بی ئه‌یجازه‌ی هاتن بو ولات
به‌ موهاجیره‌کان به‌دی، چونکه‌ ئه‌یه‌ خاوه‌نی ئازادی سیاسین و
به‌هه‌ره‌شی لی‌وه‌رده‌گه‌رن . ئە‌وانیش ئە‌مه‌یان پی‌خوشه‌ و ئە‌گه‌ر ته‌نیا
بو ئە‌م مه‌به‌سته‌ش بوویت ده‌بی به‌ین بو ئە‌م ولات و پولیکیش به‌دن،
با هه‌رگه‌م لانی که‌م ۵۰۰ دولا‌ر له‌گه‌ل خویان به‌ینن، که‌سه‌ک که‌ ۵۰۰
دولاری هه‌یه‌ ده‌جاریش له‌وه‌که‌سه‌ به‌ با‌یخه‌ره‌ که‌ ۵۰ دولاری هه‌یه‌ .
که‌سانی خه‌راپ ، به‌ره‌لاکان، سوالکه‌ران و به‌یکاران به‌ که‌لکی هه‌یه‌
شونیک نایه‌ن .

به‌ بویریکی زیاتره‌وه وتم :

— به‌لام ئە‌مه‌ له‌ هاتنی موهاجیره‌کان که‌م ده‌کاته‌وه .

په‌ره‌ پیاو به‌ له‌راندنه‌وه‌ی سه‌ه‌ری قه‌ه‌گی ته‌ئید که‌ردم :

— به‌ وه‌ختی خوی پشه‌یار ده‌گه‌م سه‌وره‌کانیان لی‌ دا‌به‌خن . . .

به‌لام ئه‌یستا با هه‌ر موهاجیره‌ک که‌میک زه‌یر له‌گه‌ل خوی به‌نیت . . .
ئه‌مه‌ سوودی ولاتی ته‌یدا‌یه‌ . جگه‌ له‌مه‌ په‌یوسته‌ ماوه‌ی تا‌قی که‌رندوه
(ئه‌ویش بو ئاسایی که‌رندی کاروباره‌کان) دره‌ژ به‌کریت . به‌وه‌ختی

پی ده لیم که ده یانه وی ...

روخساری کا برای میلیونر بو ساتیکی حاله تی مندالانه ی به خوه گرت. پاشان به توندی لیوه کانی پیک گوشی و نیگای به ره و میچی ژووره که هه لکش . له سهر میچی، ژووره که وینه ی چند کوریکی بالنداری رووت ده بیند را که به حاله تیکی شهرمنی له شی رووت و گوشتنی ژنیکیان به که ولی نالی به رازی (یورکشایر) داده پوشی. تیشکی ره نگی میچه که له قولایی چاوه بی ره نگه کانی ده دا و ده ی بریسکانده وه، به ناسپایی و له سهره خو وتسی:

- خوشکان، - برایان به مه سیح سویندتان ته ده م مه هیلن بکه ونه دا وی تله که بازانه ی شهیتانی چا و برسیه تی و ئیره بی بردن. له هه موو شه و شانه ی ته م دنیا به خو دووربخنه وه، ژیان له م دنیا به دا کورته، پیا و تا ته منی چل کریکاریکی باشه، له چل بترازی ناتوانی له کارخانه کاند خداریکی کار بیت. ژیانی ته م سهر زه وی به هدر هدمووی مدترسی و دله خورپی به. له کارخانه دا هه له به کی ده ست به سه بو شه وی مدکینه ئیسکه کانت بهاری و وردوخشیان بکا. بیان سووتان بو هه همیشه کوتایی به ته مننتان بینی. نه خوشی و چاره ره شی له هدر هه نگا ویک دا له به رامه رتان وه ستا وه. مروئیکی هه ژارو نه دار وه ک کویریک وایه که له سهریانی خانوویکی به رز راه ستا - بیت، به هدر لایه ک دا بروا هه لده دبیری و به چاره نووسی ره ش و نه گوری خوی ده گا. ته مه ئاموزگاری به هودای (سخریوطی) برای یاقروب یدکیک له یارانی به ته مه گی عیسا به. براینه نابی گیروده ی ته م ژیانه خولینه به بن. گیروده بزون به م ژیانه خولینه به کاری شهیتانه و شهیتانیش دارزینهری رووحی مروئه. ته ی روله خوشه ویتکانی عیسا، جیگه و پله ی هدتا هتایی ئیوه وه ک جیگای باوکتان لیره و له م دنیا به دا نیه، به لکوو به هشته. ته گدر به تا قدت بن و ددان به جدرگی خوتان دا بگرن، ته گدر ته م ژیانه خاکی به به نزمی و زه بوونی

و بورده باری بهرنه سهر و ناله و سکا لیه کتان نه بی، جیگاتان له
به هشتی بهرینه و پاداشی ههتا ههتایی و رزگاری ته بدهی وهر -
ده گرن. سهرپاکی ته مانه ش له بو ته و رهنج و کویره وهری بهی که له م
دنیا به دا شان تان ژیر خستوه، ته م ژیا نه سهرده می به رزه خیکه بو
روحي شیوه و ههرچی زیاتر کویره وهری بچیشن، به خشین و رزگاری ته و
دنیا ی تر زیاتر چاره روانی تان ده کا . دروست ههر به و جوهری که
یا قووب یاری به ته مه گی عیسا پیمان ده لی.

ئیشاره یه کی به میچی هوده که کرد و پاش چهند ده قیقه یه هک
تی فکری به ده م و دو به کی سارد و تونده وه وتی:

— به لی برایان و خوشکانی خوشه ویست ده بی ژیا نی خوتان له
پینا و ته وین و خوشه ویستی جیرانه کانتان بکه نه قوربانی، ده نا ته م
ژیا نه زور هیچ و پووچ و بی نا و هروک ده بی. دلی خوتان مه ده نه
ده ست هیزی شهیتانی شیریه یی بردن. له م دنیا یه دا چ شتیک هیه
که بمانه وی هه نا سه ی بو هه لکیشین و شیریه یی پی به رین؟ خیره بیری
ته م دنیا به هه مووی خه ون و خه یاله و گالته ی ده ستی شه یه تان - ن.
هه موومان چ ده وله مند و چ هه ژار ههر ده مرین. پاشا و سوالکهر،
کریکاری کانگا و گه سک لیده ر و خاودن بانگ به تیکرا ههر ده مرین.
له وانه شه له نا و باخه شادی هینه ر و فینکدکانی به هه شت دا کریکا -
رانی کانگدکان پاشا بن و پاشاکانی ته م دنیا یه ش باغچه و
شه قامدکانی نا و باخ گه سک لیبدن و گهلای داره کان و تو یکلای ته و
شوگولات و شیرینی به کو بکه نه وه که هه موو روژیک شیوه ده یخون.
ته ی برایان له م دنیا یه دا هیچ شتیک نه که ئینسان دلی بسوی
لی بده و به ئاواتی بخوازی. روژ له م لیره واره تاریک و گونا هه باره دا
ههر وه ک منالیک له هه لبه زدا به ز دایه . شیوه ریگی خوشه ویستی و
خو نه ویستی بگره بهر تا درگای به هه شت تان بو ئا و له بگری و به بی

دهنگی له بهرامبهر هدموو کاره ساته کانی ژيان خو را بگرن، هاو-
ره گهزه کانی خوتان خوش بوی، تدنانه ته وانه ش که به سووکی
چاوتان لی ده کن.

چاوی قونچاند و له ناو موبله که ی دا ته کانیکی دایه خوی و سه ری
قسه کانی گرتته وه :

— گوی بو ته و که سانه شل مه کن که ناوری دوو دلی و گومان له
دلی ئیوه دا خوش ده کن. گوی مه دهنه ته و که سانه ی که تووی ههستی
تا وانبارانه ی ئیره یی بردن (حسادت) له دلی ئیوه دا خوش ده کن.
سه رنج مه دهنه ته و که سانه ی که هه ژاری و نه داری تا قمیک له گدل سه روه ت و
سامانی تا قمیکی تر هه لده سه نگین. تم جوړه که سانه به گشتی
نوبینه ری شهیتانن. خوا ده فرموی خوتان له هه سوودی به جیرانه کا-
نتان دوور بخه نه وه، ده وله مه ندانیش به ش به حالی خویان نه دارن،
ئوان نه داری خوشه ویستین. ده وله مه ندانه کانتان خوش بوی چونکه
هه لبراردی خودان. تمه کوت و مت قسه کانی یا قووب یاری به
ته مه گی عیسا و برای یه هودای (سخریوطی) یه. گوی مه دهنه ته و قسه
بی بنا وان و هیچ و پوچاندی شهیتان له مهر بهرامبهری و یه کسان،
ته مانه داهینراوی شهیتانن. له م دنیا یه دا بهرامبهری و یه کسان
چ مانا یه کیان هه یه؟ ئیوه ده بی نا واته خوازین رووختان له بهرامبهر
خودا به و پهری پاکی و بی گردی به ته وای بهرامبهر و یه کسان بیت.
به سه بووری و بورده باری یه وه خاچ له گدل خوتان هه لگرن. سه ر
له پینا و بوون و مل که چی بو فرمانه کان له قورسایی بارتان که م
ده کاتوه و له دشتان سووک ده کا. ئی روله کانم خودا له گدل ئیوه یه و
تا خوداش له گدل ئیوه بی پیوستی تان به هیچ شتیکی تر نیه .

پیره پیا و بی دهنگ بوو. ده می نا و له مایه وه و ددانه زیره کانی
دهر که وت و بریکه ی کی دا و سه ر که وتووانه سه ری کردم .

وتم :

— مه زهه ب سوو دیکي زوری بو شیوه هه یه .
وتی: ئەمە شتیکی روونه، دەزانم چەند بە بایەخە . مه زهه ب بو
نه دار و هه ژاران پێویستە . ئەمنیش زور مه زهه بێم
چونکه مه زهه ب دەلی: "هه موو شتیکی سه ر ئەم زه مینه هـی
شەیتانه . ئەی مروڤ ئەگەر دەتوی رووخی خوت رزگار بکە، نه
ئاواتی دەست راگەیشتن بە شتیک — لەم جیهانه — بخوازه ، نه دەست
له شتیک بده و نه گیروده ی به . بەم جوړه پاش مه رگت ده بی به
خواه نی هه موو خوشی به کان و تام و بوی ژیان . هه موو شته کانی
به هشت ده بیته هـی تو". هه رکاتیک خەلک بروایان به م ری و
شۆینه هه بی ده کری زور به ئاسانی له گه لیان دا پیک ببی . به لی
مه زهه ب ئامرازیکی زور باشی چوړ کردنه ، جا ئەم مه کینه ی ژیا نه
هه ر چەنده زیاتر چوړ بکری که متر ده سوی و به شه پیک هینه ره کانی
ئەم مه کینه یه که متر ویک ده کون . هه روه ها کاری ئەو که سانه ش
ئاسانتر ده بی که کاری پێ ده کەن .
له دلی خوم دا وتم : "به راستی که شوره پیاوه !!"

به ریزیکه وه له دوامین جیگری به رازه وانداکەم پرسی:

— ئەتوش خوت به مه سیحی ده زانی؟

به بروایدگی ته واوده وه وتی:

— به لی به بی شک . رووی له بیچی هوده که کرد و به گۆر وه هه ستیکی

زورده وه درپژە ی پی دا و وتی:

— به لام له هه مان کات دا ئەمن ئەمریکا بێم و ئینسانیکی زور

پی مل به ئەخلاقم ...

روخساری حاله تیکی دراماتیکی به خوێه وه گرت . لیوی یه که پیاوه وه

و جووته گۆبی له لووتی نزیك بوونه وه .

به ده‌نگی نزم وتم :

— باشه مه بدستت چیه ؟

به منگه منگدوه وتی : قدهی خومان بی، ئیمکانی نیه نه‌مریکا —

بی‌یدک مه‌سیح بناسی .

پاش رامانیک وتم : ئیمکانی نیه !؟

له بهر خووه پپی له سدر قسه‌کانی داگرت و وتی :

— به‌لی حه‌تمه‌ن وایه .

پیره‌پیا و چاوپکی داگرت و پاشان سه‌یریکی ده‌وروبه‌ری هوده‌کدی

کسرد و وتی :

— که‌س نازانی کوری کی‌یه ، تیده‌گدی؟! له نه‌مریکا دا "که‌سی‌وا"

نا‌توانی بیته‌ کاربه‌ده‌ستیکی گه‌وره ، مه‌سه‌له‌ی خودایی بخه‌پینه

نه‌ولاره ، که‌سیکی ئاوا له هیچ کومه‌لگایه‌کی پاک و ئازاد وه‌رناگیردی

هیچ کچیک حازر نیه شووی پپی‌بکا . به‌لی ئیمه‌ له‌م به‌اره‌وه زور

سختی ده‌گیرین . ئه‌گدر بیتوو بیناسین ده‌بی هه‌موو ئه‌و منالانه‌ش

قبوول بکدین و به‌ خاودن شه‌ره‌فیشیان بزانیین که‌ باوکیان نه‌بی .

ته‌نانه‌ت ئه‌گدر له‌ ئه‌نجامی نزیکی قووله‌ ره‌شیک و سپی پیستیک

پیدا بووی . بیری لی‌بکدوه‌ دونه‌یاچی‌لی به‌سدرده‌هات ، ناخ به‌راستی

چ ده‌بوو؟

ره‌نگه‌ له‌ راستیش دا زور ترسناک بوایه‌ چرنگه‌ چاوه‌کانی ئه‌م

پیره‌ پیاوه‌ هدر وه‌ک چاوی کونده‌ به‌بووی‌لی هات و زه‌ق بووه‌ وره‌نگی

سه‌وزی به‌ خویه‌وه‌ گرت . زور به‌ توندی لیوی خواره‌وه‌ی دایه‌ده‌رو

ریک به‌ ددانه‌کانی‌ده‌ گوژی ، پپی وایوو ئه‌م قه‌لافه‌ ته‌ قورس و

ترسناکه‌ سه‌روسه‌کتی سدرنج راکیشتر و کاریگه‌رتتر و جیدی‌تر نیشان

ده‌دا .

له‌ حالیکه‌دا له‌ ئه‌خلاق و مه‌عه‌ویاتی ئه‌م‌ولاته‌ دیموکراتیکه‌

ناراحه‌ت ببووم لییم پرسی :

— ښیره زور به ښاسانی ده تانه وې حاشا له ښینان بوونۍ ره شه
پیسته کان بکه ن؟

به ته وسه وه رووی تیکردم و به سر سوورمانه وه وشي:
— چنه ساویلکه ی؟.. له بهر چی؟ ته وانه ره شن، بو نیان لیدی.
ښیمه ته گهر بزانیڼ قوله ره شیک ژنیکي سپی پیستی هینا وه به بسی
محا که مه سزای ده ده یڼ. گوریسیکی ده خه یڼه مل و به بی ده نگی به
سر نزیکترین دار دا هلی ده واسیڼ، ښیمه له م باره وه زور سخت
گیریڼ. دیاره له هدر شوینیک دا پیی مه عنه ویات و ته خلاق بیته
پیش سخت گیری ده که یڼ!!

ده مویست به م جوړه ښلها م پی به خشی، به لام ته من کاریکم وه
ته ستو گرتجو ده مویست تا سر شوینی بگرم. بویه دیسان درېزه م
به پرسیاره کانم دا. پیم خوش بوو خیرا تر سره نجامی ته م حه قیقه
ته و ته م ښازادیه به ښازاره روون که مده وه که جیا وازه له گدل بیرو
عتل و ته و شتانه ی که به رزن و بروام پی یانه.

پرسیم: رای ښیوه سه باره ت به سوسیالیسته کان چی یه؟

به په له ده ښتیکی له ته ژنوی دا و وتی:

— ته وانه نوکدرانی شدی تانڼ، ته وانه بو مکینه ی ژیان وه ک
ورکه به ردن، خو ده گه یڼه هه موو شوینیک و ناهیلن مکانیزمی ته م
مه کینه یه به راحدی و به باشی کاری خوی بکا ت. به بوونۍ ده وله تیکی
لیها توو شوینیک بو ته مانه نامینی. به لام به م حاله ش له ته مریکا
په یدا بوون و سدریان هه لدا وه، ته مده ش، ته وه ته گه یڼه ته واندی
له واشنگتون به باشی له کاری خویان نه گه یشتوون، ده بی مافی
ها و ولاتی بوون له سوسیالیسته کان بسینه وه، ته مده ش هېچ نه بسی
بو خوی کاریک. ده بی ده ولایت له نزیکه وه ښاگای له راستی به کان
بی، ته مده ش کاتی ده کری که لکه کانی له میلیونسره کان پیک هاتی.

مهسه له کهش هدر لیره دایه ."

وتم : ئیوه مروقیکی زور به زیان و سه رسه ختن .
سه ری راته کاند و دانی به قسه که ی من دا هینا و وتی :
— به لی راسته .

حاله تی منالانه له بیچی تورا بوو ، چرچ و لوچیکی قوول به سه ر
روومه تیه وه ده رکه وتبوو ، دهمه ویست سه باره ت به هونه ر شتیکی لی
بیرسم . وتم :

— "زای ئیوه سه باره ت به ... " به لام قامکی هه لینا و ده ستی
به قسه کردن کرد و نه ی هیشت پرسیا ره کم بکه م .

— سوسیا لیزم یانی کفر و خوانه ناسی له بیر و فکر دا و ئاژا وه -
نانه وه له ناو سک . رووحی سوسیا لیستیک به رووحی شه پتانی ته یار
کراوه و جووته بالیکی شیتانه هه لی ده سوورینن . ئیمه بو به ره ره -
کانی له گه ل سوسیا لیسته کان پیوستی مان به مه زه د ب و دیسان
مه زه ه ب و سه رباز و هه میسان سه رباز هه یه . ئایین له دژی کفر و
سه ربازیش له دژی ئاژا وه گدی . له پیش دا ده بی میشکی سوسیا -
لیسته کان به قورقوشی قه و باس و داب و نه ربیتی کلیسا پر بگری ،
ئه گه ر به مده ش چاریان نه هات ده بی سه ربازه کان سکیا ن پرکه ن له
قورقوشی سووره وه بوو . به چا و قایمی به وه سه ری راته کاند و زور به
جییدی وتی :

— هیزی ئه هریمین و هیزی شه پتان زور و له ژماره بده ره .

ئه منیش ده م و ده ست بوم سه نده وه و وتم :

له راستی دا هدر وایسه .

به که م جار بوو ده رفتم بو هه لکه وت تا "نفوزی به هیزی" دیوی
زه رد واته زییر به شیوه یه کی زور به رچا و ببینم . ئیسکه وشک و
نوخوش و "نقرس" یه که تی ئه م پیره پیا وه بده شه لاواز و په رپووته -
کیده وه له ناو که ولی کونی دا جیی گرتبوو . ئه م کوما تیک ترشا وه

چاره ره شه ئیستا له ئیراده ی ساردی دلره قانه ، باوکی درو خراپ
گیانی گرتوو . چاره کانی هه ره وهک دوو سکه ی تازه ده بریسکایه وه ،
ده تکوت به هیزتر و وشک تر ده بوون . ئیستا زیاتر له خزمه تگوزاریکی
پیر ده چوو ، نه مجار تیگه ی شتم ناگاهه ی کی یه .

* * *

پرسیم : راتان سه باره ت به هونه ر چی یه ؟
سه بیریکی کردم و ده ستیکی به بیچمی داهینا و و شوینسه واری
بیزراویی لی سربیه وه و جاریکی تر حاله تی مندالی له روخسار دا
ده رکه وته وه .

پرسی : چت وت ؟

— راتان سه باره ت به هونه ر چی یه ؟
به کاوه خو وه لامی داوه :
— "ها ، له م باره وه رایه کم نیه ، زور به ساده یی و بی ژانه سه ر
ده یکرم ."

— ده زانم ، به لام له وانه یه رایه کی تایبه تیتان هدی ، چ چاره روا -
نی په کتان له هونه ر هه یه ؟

— نه ها ، هه له بت ده زانم چم له هونه ر ده وی . . . هونه ر ده بی
سه ری خه لک گدرم بکات ، نه مه یه چاره روانی من له هونه ر . ده بی
وه پیگه نینم بخت . کاریکی زور جیدی یه و هیه شتیکی پیگه نین
هیه ری تی دانیه . میشکی مروف جار و بار پیویستی به زاخا و دان و
نارام کردنه وه و جاری واش پیویستی به هاندریک هدی . رازاندنه -
وه ی میچ و دیوار ده بی زور هونه ر مه ندانه بیت به جوریک که ئیشیا
بیزوینی ، جارنامه بازرگانه کان ده بی به ره نگه هه ره باش و سه رنج
راکیشه کان چاپ بکرین ، ده بی بتوانن له ده ره وه راکیشته کهن
ره نگه له چه ند فه ره خیشه وه ده بی به ره و نه و شوینه ت به ری که
مه به ستیه تی . جا نه و کاتیه که نه رکی خوی به جی گه یان دووه . باشتر -

بین په پیکر و گولدانه کان دهبی له برونز سازبکریڼ نه ک له مهرمه ر و
 چینی. چونکه نوکر و که نیزه کان هم همیشه به بی مبالاتی و ئیهماله وه
 دهستی ده دهنی و دهی شکینن. شهره که له شیر و راوی مشکي ده شتیش
 زور سرنج راکیش و دلگره، له لندن هم کایانم دیوه به راستی
 زور خوشن. شهره مستیش باشه به لام نابی ریگا بدری بگاته ئاستی
 یه کتر کوشتن، موسیقاش دهبی نیشتمانی بیت. مارشی نیزامی
 همیشه شتی چاکه و سروودی نیشتمانی ئه مریکا له هی هم —وو
 شوینیکی هم دنیا یه باشته. هر به م بونه وه موسیقای ئیمه زور
 ناوازه یه. دهبی له ناو خه لکی باش و پاقردا به شوین موسیقای
 خوش بگره بین. ئه مریکایی په کان باشته رین خه لکی دنیا ن. پوولی
 هیچ شوینیک ناگاته ئاستی پوولی ئیمه، هیچ کدس له دنیا داپه
 قده ر ئیمه پوولی نیه، هر بویه هدموو خه لکی دنیا روومان
 تیده که ن.

کاتیک گویم بو هیچ و پووچی و زورویژی هم مناله نه خوښه شل
 کردبوو، له دلی خومدا پر به دل ههستم به ریزدانان و سوپاسیکی
 تاییه تی ده رحدق به وحشی یه کانی "تاسمانیا" ده کرد. ده لین هم
 وحشی یانه ئینان ده خون. به لام هه رچی چونیک بیت ئاست و
 هیدانی جوان ناسی یان به رفراوانتسر بووه .

له م نوکره په رپوته ی دیوی زه ردم پرسى: ده چیه تیا تر؟
 مدهستم ته وه بوو به ری دریزداری و قره ویژی هم کابرایه بگرم
 که به بوونی خوی ولاته که ی لکه دار کسردبوو.

به دلنیا یی یوه وتی:

— تیا تر؟ بدلی ده زانم ته ویش هونه ره .

— له تیا تر دا چ شتیکت به دلده ؟

تایک چووه ناو بیبر و خیالات و وتی:

— زور باشه بدتاییه ت ته گدر ژنانی لار و چه لهنه گ به رگی

بدروک تاوه له یان له بهر کړدبی وپیاوله به رزایی په وه سه بیریا نیکات .

به هه ناسه ساردی وهیوا بر اوی په وه پرسیم :

— به لامچ شتیک پتر سر نجت راده کیشی؟

لیوه کانی تانزیک بنا گوپی لیک کیشاید وه وتی:

— شه ها ، دیاره شه کتره ژنه کانی، وه کوو هه موزو... شه گهر

شه کتره کانی کچانی جوانو به ده و بن شه وه تیا تریکی زور باشه به لام

له په کم چا و گیران دا لیک هه لاوردن و جیا کړدنه وه ی که م تدمه نی

و به سالچووی، یان جوانی و ناشیرینی یان دژواره . شانو باش

ده رازینیته وه ، دیاره شه مه کاری شه وانه ، جار هدی پیت وایه شه وه

کچیکی جوانه به لام پاشان تیده گهی نه خیر په نجا سالانه و لانی کم

۲۰۰ که له گاشی بووه . که دیاره زور ناپه سنده . کچانی سیرک له

شه کتره کانی تیا تر باشرن شه وان گه نجت و ناماده ترن وله هه موزو—

شيان زووتر ده سته مو دهن...

قهی تیدانیه که له م باره وه به ته و اوی خاوه ن بیر و رابوو،

ته نانه ت منی تاوانباری کونه کاریش که به دریزایی تدمه نم نوقدی

تاوان و گوناح ببووم ده متوانی ده رسیکی لی فییر بم .

پرسم شیعرت پی خوشه؟

نا و چاوانی تیک نا و چاوی له که وشد کانی بری، ده نگانده ی

دده نگیم هاته بهر گوی، که وتی:

— شیعر؟ سهری به رز کرده وه و ددانه کانی وه دیار خست وو تی

شیعر؟ بدلی شیعرم پی خوشه . شه گهر هه موزو جار نامه کان به

شیعر بنووسنه وه شه و کات ژیان باشر به دله وه ده نووسی و

خوشر ده بی.

— شاعیری خوشه ویستی تو کی په؟ شه م پرسیاره م هه روا دوا به دوا و

خیا هینا په پیش، له حالیکدا گیزو ور ببوو سه بیریکی کړدمو به سپایی پرسی:

— وت چی؟

پرسیاره کم دوپات کرده وه .

سه‌ری له قاند و وتی:

— په کوو... نه تو مروښکی سه‌ری. له بهرچی ده‌بی شاعیریکم
خوش بوی!؟ بوچی ده‌بی بو وینه فلانه شاعیرم به‌ردل بکوی و ریزی
ناراسته بکم؟

له حالیکدانا وچاوانه ناره‌قاویه کم ده‌سریه‌وه وتم:
— بب‌ووره، ده‌مویست بپرسم جگه له ده‌سته چه‌کی بانگ‌ه‌لا-
قدت به چ کتیب و ده‌فته‌ریکی تر هه‌یه؟

قسه‌ک‌ی پی خوش بوو وتی:

— نه‌ها، نه‌مه شتیکی تره. دوو کتیب هدی‌ه که سه‌رنجی منسی
راکیشاوه. یه کم کتیبی پیروزی "ئینجیل" و نه‌وی تر کتیبی حساب
"ده‌فته‌ری حسابات". هدر دووکیان هانده‌ریکی باشن بو میشنک،
هدر کامه‌یان که به ده‌سته‌وه ده‌گری هه‌ست ده‌ک‌ی ده‌سلات و توا-
نایدکی سدیریان هدی‌ه و ده‌توانن هه‌موو پیویستی یه‌کانت دا‌بین
یکه‌ن.

به خومم وت: "دلیلی گالتم پی ده‌کا". هدر بویه چاوم تی بوی،
بدلام نسا، به راستیه‌تی. چاوه‌کانی تیزی گومان و دوودلی‌یان له
دلم سریه‌وه. هدر وه‌ک مندالیک به نه‌ه‌گ بوو. له سه‌ر سه‌و
موبله‌ی که دانیشتبوو له ناوکی با‌دامیکی وشکل ده‌چوو که بدقه‌ده‌ر
ره‌قی توپلکه‌ک‌ی باوهری به راستی قسه‌ک‌ی هه‌بوو.

سدیریکی نینوکه‌کانی کرد و دریره‌ی پیدا:

— بدلی کتیبکی باشن، کتیبه‌ک‌ی من هیچ وتنه و قسه‌یه‌کی تیدا
نیه، تنیا به سه‌رقام و ژماره پرېوزه‌تدوه. بدلام نه‌م سه‌رقام و ژما-
رانه نه‌وه دهرده‌خن که نه‌گه‌ر که‌سیک بیه‌وی و به‌شهره‌فانس و
جیدی کار بکا!! ده‌توانی زور شت به ده‌ست بینی، بلازکردنه‌وه‌ی نه‌م
کتیبه له پاش مه‌رگم بو ده‌وله‌ت زور به که‌لک ده‌بی. با خه‌لک
بزانن که ده‌بی چ بکدن تا به پلدي به‌رزی من بگه‌ن.

سهرکه وتوانه ته کانیکي دایه خوی، بیرم کرده وه کاتسی شه وه
گه یشتووه دوايي بهم وت و ویژه بینم . شتر توانای بیستنی شه
قوریاته پیسه مه بوو، هیچ سهریک تاقه تی شه هدموو پلیشانه وه ی
نیه .

به سپایی پرسیم :

— له وانیه پیت خوش بی قسه یه کیش له سهر زانست بکه ی؟
— زانست قامکی بهرز کرده وه و چاوی له میچی هوده که ببری،
پاشان ساعته که ی له بهروکی کرده وه و سهریکی کرد و قاپه که ی
نایه وه و زنجیره که ی له قامکی ئالاند و یاری پیده کرد . هه ناسه -
یه کی هه لکیشا و سهری قسه ی دا به سته وه :

— زانست؟ بدلی ده زانم کتیب . شه گهر کتیه کان به باشی باسی
شه مریکا بکن شه وه زور باشن . به لام له کتیب دا زور به ده گمه ن
راستی یه کان ده نووسری . به رای من شه م . . . شاعیرانه که کتیب
ده نووسن پوولیکی وه ها له م ریگایه وه به ده ست ناهینن . له ولاتیک
که هدموو خه لک خه ریکی را په راندنی کار و باری خوینان شتاقیک
وه ختی کتیب خویندنه وه ی نیه . به لی شاعیران هه مزویان تووره و
رق هه ستاون چونکه کتیه کانیا ن کریاریکی نیه . ده ولت ده بی پوول
به نووسه ران بدا ، پوولیکی باشیان بداتی . مروفیک که باشی
خواردبی و باش به خبو کرابی هه میسه میوره بان و له سهرخویه ،
شه گهر کتیبیک ده رباره ی شه مریکا پیویسته ، ده بی شاعیرانی باش
به کری بگری، شه و جار هه موو کتیه پیویسته کان په یدا ده بن . هه ر
شه مه یه و هیچی تر .

— شه و تاریفه ی که له زانست تان فه رموو زور کم و به رته سکه .
چاوی قونجاند و چووه قولایی بیره کانی و پاشان چاوی هه لینا و
به دلنایی یه وه دریزه ی پیدا :

— باشه ، ما موستان و فیلسوفان . . . شه مانه ش به شیکن له

زانست. ماموستایان، ماماگان، ددانپزشکه‌گان و هی‌تریش‌ده‌ناسم
... قازی‌یه‌گان. دوکتور و ثندازیاره‌گان... زور باشه ثه‌مانه
پیویستن، پیویستی‌مان‌پی‌یان‌ه‌یه، زانستی‌باش‌نابی‌شتی‌خرابی
لی‌ه‌لوهری. به‌لام‌روژیکیان‌ماموستای‌کچه‌کم‌پی‌ی‌وتم‌زانستی
کومه‌لایه‌تیش‌ه‌یه، هیچ‌تیی‌نه‌گیشتم. به‌رای‌من‌ثم‌زانسته
زیان‌هینره، زانستی‌باش‌به‌دهستی‌سوسیالیسته‌گان‌پیگ‌نایه‌ت
و‌ئه‌وانه‌نابی‌کاریان‌به‌سەر‌زانسته‌وه‌ه‌بی. بو‌نمونه‌(ادیسون)
زانستیگی‌داهینهرانه‌یه، هم‌ک‌لکی‌ه‌یه‌هم‌سەر‌قالی‌شی‌ه‌یه.
سینه‌ماو‌وینه‌گ‌ریش‌به‌ک‌لکن. ثیمه‌زور‌کتییی‌زانستی‌مان‌له‌به‌ر-
دهست‌دایه. به‌لام‌خه‌لک‌نابی‌ئه‌و‌کتیبانه‌بخویننه‌وه‌که‌ت‌وو
دوودلی‌و‌گومان‌له‌میشکیان‌داده‌چینی. ه‌موو‌شتیکی‌دنیا‌گونجا‌وو
به‌جی‌یه‌و‌نابی‌ریگه‌بدزی‌تیکه‌ل‌به‌کتیب‌بکری.

ه‌دستامه‌سەر‌پی.

پرسی: ئه‌ها، ده‌ت‌وو‌بروی؟

وتم: به‌لی، به‌لام‌ئیستا‌که‌ده‌م‌وو‌به‌جیت‌بیلیم، پیم‌بلی‌بزانم
چ‌ه‌دستیک‌له‌میلیونری‌خوت‌ه‌یه؟

ک‌دوت‌ن‌زگ‌ره‌و‌له‌جیات‌وو‌لام‌دانه‌وه‌لاق‌ی‌ه‌دلیری، ره‌نگه‌ئ‌مه
شیوه‌ی‌پیکه‌نینه‌ک‌ی‌بیت. ئه‌وجار‌که‌پشوو‌یه‌کی‌هات‌وه‌به‌ر، ه‌ا‌واری
گ‌کرد:

— ئ‌مه‌عاده‌تیکه‌گیانه‌کم!

— چ‌شتیک؟

— میلیونر‌بوون‌عاده‌ت‌ه.

پاش‌رامانیک‌دوا‌ین‌پرسیارم‌هینایه‌گوری:

— ک‌د‌و‌ابوو‌پیت‌و‌ایه‌سوال‌ک‌در‌و‌موعتاد‌و‌میلیونره‌گان‌له

یدک‌ریز‌دان؟

ده‌بی‌قه‌که‌ی‌منی‌پی‌نا‌خوش‌بووبی، چونکه‌چاوی‌زه‌فی‌کرد

سه ودا و تووره یی به رهنگی سهوزی دهرهینا، لیوه کانی به یهک
دادا و تی:

— پیما یه تو مروئیکی ناپاک و ناره سه نی.

وتم: خواحافیز.

تا سه ر پلکانه کان بهریی کردم و لهوی راهه ستا و روانیه
پیلاوه کانی. له بهرده م ماله که دا چیمه نیکی ته ختی لی بوو. به سه ر
چیمه نه که دا تی په ریم. له قوولایی دهریای بیره کانم دا به خوموت،
شیر ته م پیلاوه نابینمه وه، به لام له پریکا دهنگیم هاته بهرگوی:
— له گل تومه!

ناورم دایه وه، دیتم له سه ر هدیوانی خانووه که راهه ستاوه
سه یرم ده کا. به سپایی پرسی:

— داخوا له ئوروپا ئیمپراتوری زورمان هدییه؟

— نه گهر له من ده پرسی، ئوروپا پیویست نا کا ئیمپراتوری لی

بی.

بریک خوی لادا و تفیکی فری دا و تی:

— ده مدوی چند که سیک له وانه بخمه سه رکار، رای تو چی یه؟

— وتم: بو چی ته؟

— سه رگدرمی هینه ره، ناچار یان ده کم شه ره مستم بو بکن.

ئیشاره یه کی به چیمه نی بهر خانووه که ی کرد و به لییدوانیکی

پرسیار گه رانه وه وتی:

— هدموو روژیک له سه عاتی یهک تا یهک و نیو، تی گه یشتی،

سه رگدرمی هونه ری، نه ویش بو ماوه ی نیو سه عات، پاش نیوه رو، خو

خراپ نیه؟

زور به جیدی قسه ی ده کرد، ههستم گرد بو وه دی هینانی ئاوات و

ئاره زووه کانی ده ست بو هدموو کاریک ده با.

پرسیم: بوچی ده ته وی که لک له وانه وه ربگری؟

وتی: چونکه تا ئیستا که سیک جگه له من بیری له مه نه کردوته^۳
 — به لام خو نه وانه بو خویان کاریک ناکهن، خه لکی تر شهریان
 بو ده کا . شه مه م وت و ملی ریگام گرته بهر .
 هه میسان بانگی کوردمه وه :
 — له گه ل تـومـه !

جاریکی تر ئاورم دایه وه ، هیشتا له وی وه ستا بوو . ده سته کانی
 خستبوه گیرفانی، حاله تی خه و و خه یال له چاوه کانی دا دیار بوو،
 لیوی بزواند وه ک شه وه ی شتیک بجوی . به سپایی وتی:
 به رای تو چهنده خه رج هه لده گری، شه گهر دوو که س له وانـه
 هه موو روژیک نیو ساعه ت له به رام بهرم دا شه ره مست بکه ن؟ ...

ته واز .

٣ شه وه ی که له لاپه ره ١٣٦ دا ما کسیم گورکی باسی ده کات، جوره
 تهنباکویه که که خوش ده کری و ده جوری . له هیندوستان و پاکستان
 و تهنباکستان ئیستا ش باوی هه یه . ناوی شه م جوره تهنباکویه
 (پارلی) یه .

هه لهی سویسکه

چیرۆکی /

محمد فریق حسن

ئه مرویش ماموستای زمانی کوردی، به بنده ستیک دهفته ره وه، زار
به گلهیی له بهر نه خهتره شه که دا وه ستاوه، ده لی:
- قوتایی هه یه له بری شه وه ی هه له کانی پیشووی راست بگاته وه،
دووباره ی کردوونه ته وه! چا شه و قوتا بییان ه سویسکه ن!
زوربه ی قوتا بیانی پوله که له خویان که وتوونه ته گومان ه وه،
چاویشیان بریوه ته روخاری ماموستا و بنده سته دهفته ره که له
ناکا و "ژیلوان" ده ست بلند ده کات و ده پرسی:
- هه له ی سویسکه چون چوینییه ماموستا ؟
ماموستا، دهفته ره کان له سه ر میزه که ی پیشی داده نی و ده ست
پیده کات:

- له ته نه نی شیوه دا بووم، هاوینان سه ری گوندم ده دا، شه و
گونه هه وارگی با پیرانه ه، ده بووه میوانی مام، واده زانم
شیستایه، شه که رچی مام چوته ساله وه که چی من به توزی پیداناگم.
منی پهروه رده ی شارستان و شه ری نیچیره وان و عاشقه چیا، شه و

که له کیوی ئاسا به گژ ټه و شاخانه دا ده چیت و وچان نادات • منیش
خوزیا و بریامه به زاریدا بیت و بلی: "با پشوویه ک بده بن •" —
له شم نیشوتته سر ټاره قه و ده خوازم چوغه و پشتوینه که م به،
گرموله کراوی بخه مه بنده ستم ••

ټه وا که یشتینه بان مله یه ک •• هر گاشه بده وده و سهری به کوشی
ده وه ندا کردووه • هر شه خله و ره گی له رکه و ټه ستم و تلیشه —
به رد گیر کردووه • ما میثم جی بو می سویکه ی ناو قه فزه که
خوشده کات • میخه کانی هر دوو سهری رسته داوه که ده چه قینی پاشان
له چره ده وه نیکدا که به سهر قه فزه که دا ده روانی بیده نگ هه ست
را ده گرین • ټنه ی شه مال له شی شه لالی ټاره قه م کزر ده کاتوه و له
گل خویدا وینه ویتنی ما سویکه که م بو ده هینی •• ټه وا بانگینکی
دیکه خویندی • گویم له زره ی بالی نیره سویکه یه که به ده نگیوه
دیت و نریک قه فزه که ده نیشیته وه • نیره سویکه ی به گهردن
نه خشین ، پی و ده نووک ټالی سینگ پان ، ملی دریز کردووه • باله —
کانی له زره ی ده خشین و به ده وری قه فزه که دا ده سووربته وه •
بازنه ی سووران وه کان تا دی ته نگر ده بن •• که یشته یه که م ټه لقه
داو • بازیدا پیوه نه بوو • وه ک ته نووره ی گوم بینی گرتووه • له پر ،
به و خیرایی یه سهری به ټه لقه دا ویکدا چوو • ټه لقه داو دیته وه یه ک
قاچه په مویی یه کانی له ورده زیخ گیرده کات • رسته داوه که ی
هینا وه ته له رزه •• ټوقره م لیبراوه • ټه مه یه که م جاره دیمه نی وه ها
ببینم •

— فریای نه که وی خوی ده خنکینی!

مامه وه ها ده لی •• له حه شار که دیمه ده ر • نیره سویکه
ټه مجاره یان پاشه وپاش ده کشیته وه • ټه لقه داوه که ییش زیتیر له
گدردنی ده جهری • پهری نه رم و نولی ده بنه په پووله پایزه ی ده م
با • ده گنه سهری وگدردنی له داوه که ده رده هینم • به هه موو

توانا یه وه سرک و زرا و توقیو په له فرتیه تی. سه رنجم لای چاوی
گه ش و ده نووکی په مبه و گه ردنی به خالیتی. پر به دل ده خوازم
تا زادی بکه م. مام بانگم ده کات:

— ده زانم به زه بیت پیدایا دیته وه. تا تو بیده ده ستم؟
ده بیده مه ده ستم. مام چنگ به کلکه سفته که یدا ده کات و له
بن و بیخ هه لیده کیشی. په روپو بلاو ده بنه وه. شه مجا تا زادی ده کات
... نیره سویکه ی کلک هه لکیشراو ده داته وه له رزی بال و دوور—
ده که ویته وه. سه رم له نهینی شه نیچیره وانه کونه ساله سوورده مینی
... وه ک راو ده کات، ئیدی بو نیچیر به ره للا ده کات؟! وه کوو تا زادی
کرد بو کلکی له بن و بیخ هه لکه نه؟! ...

ده خزیینه وه چه شارگه که. هینده ی پی ناچی. سویکه به کی دیکه
به داوه وه ده بی. ماسویکه له خویندن ناکه وی. وا یه کیکی دیکه
له پال قه فزه که دا نیشته وه. بی په روا له ده وری ده گه ری. شه وا
مطی پیوه بوو. راده په رم و له داوه که ی ده که مه وه. که سه رنجی
کلکی ده ده م ده چه په سیم. تا وریکی تیکه ل له گومان و سه سوورمان
له مام ده ده مه وه. بی چرپه ده چه پالیسوه. وه ک یه کییک
تا قیکردنه وه یه کی قورسی به پله ی یه که م بریپی، به ده م زه رده خه نغ
سه رکه وتنه وه، سه رسامیه که م ده ره وینیتنه وه و ده لی:

— ده ینا سینه وه؟! هه ر شه و سویکه یه یه که تا ویک له مه و به ر
کلکیم هه لکیشا! شه ونده بی تا وه زه جاریکی دیکه یش به هه لکه ی
خویدا چووه. ئیستا رات چونه ...؟ شه مجاریش تا زادی بکه یین؟!
من له و ده مه دا وه لانم نه بوو. مامیثم نیره سویکه ی کلک
هه لکیشراوی ته پانده ناو قه فزه که و ده رگای له سه ر دا خست ...
تازیزه کانم شه نه بوو. هه لای سویکه ...

قوتا بییان چه پله یه کی قایم بو ما موستای خویمان لیده ده ن.
شه ویش ده که ویتنه دا به شکردنی ده فته ره کان.

سپتامبری ۱۹۹۰

تامی گوشت

نووسینی:

باوکی شارمان

له ولاتیکی پر خیر و بیر، ولاتی زیری سوور و رهش، منسدالیکی بچکوله و چا و گهش له لادی یه کی کوردستان له کویستانیکی پر له دارستان، چهن دین مانگ بوو نه ی ده زانی تامی گوشت و بون و به راهه که ی چونه، سه ره به یانی یه که که تازه خور با وه شی گهرمی له ناو دی دابوو. روژی پیش جیژنی ره مه زان بوو، له بزیک مالی شه و کوره بچکوله چا و گه شه، بزنیکی شهستیوری قهله ویان دابوو ره وی و خه ریکی که ول کردنی بوون.

سوفی و حاجی ده ست به ته سیحی ریش ته نکه له ی رووگرژ و مون له بزنه شهستیور تالا بوون. که که ولیان له بزنه دامالی، ته رازوو یان هینا و بدش به شیان کرد. له کاتی بهش کردنیدا کوره بچکوله وای ده زانی ده یکه ن به خیر.

خیرا رای کرده لای دایکی و وتی دایه گیان بزنیگ گراوه به خیر و وا بو مالی شیمهش به شه خیر دیت. جا دایه گیان زوو بومان لینی. دهسته زووبه شاگر هه لکه، ئیستا به شه خیرمان بو دیت. دایکی به هه ناسه یه کی سارد که خه م لیزه زه رده کانی وشک کردی و ولانی کوره چا و گه شه کی دایه وه و وتی روله گیان شه وه خیر نیسه،

بو جیژن سه‌ریان بریوه . کوره هه‌لی دایه و وتی:
— بوچی دایه جیژن جیژنی هه‌موان نیه؟ ئه‌ی ئیمه جیژن ناکه‌یین؟
دایکی هه‌ناسه‌یه‌کی دیکه‌ی هه‌لکیشا و وتی:
— نا روله جیژنی ئیمه نیه . جیژنی ئیمه ئه‌ و کاته‌یه که ئیتسر
قه‌ت پیویستمان به‌ خیری که‌س نه‌بی . جیژنی ئیمه‌ رزگاری له‌ چنگ
برسه‌تی و نه‌داری‌یه .

کوره به‌ قسه‌ی دایکی باوه‌ری نه‌کرد و به‌ دلیکی زور خوشه‌وه‌رای
کرده‌ ده‌ری و هاواری دایکی کرد و وتی:
— دایه‌ گیان زوو بوم حازر که‌ باشه‌!

دایکی پالی وه‌ شیبانه‌ی ده‌رگا دووکه‌لاویه‌که‌ یان دابوو و خه‌یال
بردبوویه‌ وه‌ . بیری ده‌کرده‌ وه‌ ئیواره‌ چی وه‌لامی جگه‌رگوشه‌ی بداته‌ وه‌ .
کوره‌ بچکوله‌ که‌ چوو بووه‌ ناو منالان و کایه‌ی ده‌کرد به‌ هی‌وا‌ی
ئه‌ وه‌ی ئیستا گۆشتی خیریان بو بردوونه‌ ته‌ وه‌ .

ئیواری ده‌رنگ گه‌را‌یده‌ وه‌ مالی و سه‌ری له‌ سه‌ر مه‌نجه‌لی سه‌ر
ئاگره‌ که‌ هه‌لدایه‌ وه‌ . دیتی "ماش" ه‌ له‌ سه‌ر ئاگره‌ که‌ قولپ قولپ
ده‌کولیت . هاواری کرده‌ دایکی و وتی:

— دایه‌ کوا گۆشته‌ که‌؟ کوا گۆشته‌ که‌!؟

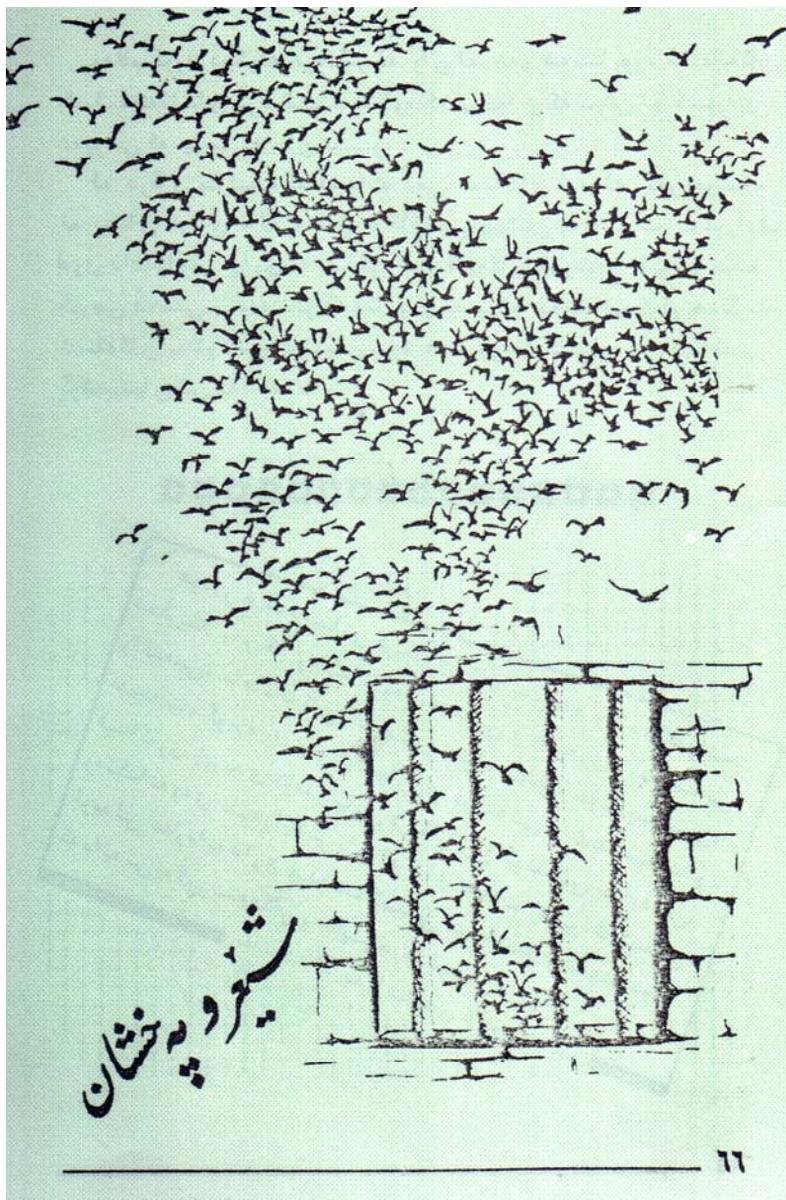
— کورم ، روله‌ گیان گۆشتیان بو ئیمه‌ نه‌ناردووه‌ . بزنیان بوخویان
کریوه‌ . به‌رخه‌که‌م که‌س ، که‌سی خه‌لکی فه‌قیر نیه‌ . ئینجا دایه‌ پرهمدی
گریان و باوه‌شی به‌ کوره‌ که‌ ئیدا کرد و توند له‌ باوه‌شی گرت و تی:
— با باوکت بیه‌ته‌ وه‌ ده‌ینیرمه‌ شار گۆشت بو بکری .

کوره‌ بچکوله‌ به‌ قورگی پر له‌ هه‌نیه‌که‌ وه‌ له‌ سه‌ر سنگی دایکی
خه‌وی لی‌که‌ت . به‌ یانی روژی جیژنی ره‌مه‌زان بووه‌ . کوره‌ بچکوله‌ که‌
که‌ دیسان تاسه‌ی گۆشت خواردن له‌ سه‌ری دابوو ، ده‌یزانی روژی
جیژن خه‌لک بو به‌ یانیان چیه‌شت لی‌دنین هه‌ر که‌ له‌ خه‌ وه‌ه‌ستا
رووی کرده‌ ئه‌ و مالانه‌ی که‌ بو روژی جیژن گۆشتیان لی‌نا بووه‌ .

به لام کوزه بچکوله دره نگرتر له وان له خه و هه ستا بوو. که ماله کان
 گرا ، ته ماشای کرد شتیک نه ماوه که بیخوا و که سیش له کوره ی
 نه پرسی که برسی یه یان تیره .
 له درگای مالیک که ده هاته دره ، ته ماشای کرد له سه ر جوگه و
 له پهنای درگای ماله که قاپ و قاچاخی چیشتی به یانی به نه شوروی
 له وی داندراوه . چاوی به ئیسکی نیو قاپه کان که وت . خیرا و به
 گورجی دهستی بردنه نیو قاپه کان و به په له چهند ئیسکی هه لگرت .
 ئیسکه کان به لام هیچ گوشتیان پیوه نه ما بوو، ته نانه ت تامسی
 گوشتیشیان لی نه ده هات!

هوندەر و ئه ده بیاتی کریکاری، ئه و به رههم و ده ستکارانه
 ده گریته بهر که رهنگدانه وی ئه ده بی و هوندیری ژیهانی
 واقعی، ئاما نجه کان، هه ست و سوز، عیشق، خوشه ویستی،
 مدینه ت، کویره وهیری و کوله واری و بی به شی و خه بیات و
 فیداکاری زوریدی کومهل یانی کریکاران و کومه لانی بی به شن،
 رهنگدانه وهی ناره زایه تی یان له دژی دیدنه دزیوه کانه سی
 کومهللی سه رمایه داری و ده ستلاتی ماسادی و مه عنده وی
 که مایه تی پدکی سه مکار و چه سینه ری کومهلن . . . .
 به شیک له به یان نامه ی کانوون . . . .

پینج پارچہ شیعری
پینج شاعیری سوئی
حہہ سے عید حہہ ن لہ
زمانی سوئی به وه کردوونی
به ک سوئی

يوحان لودويك رونه بيري
(۱۸۵۴ - ۱۸۷۷)

کچه به دهستی سووره وه ،

له جيژوان گهرايه وه .

دايكي پرسى :

- کچم به چي دهستت سوور بوو؟

- دايه گوله باخم چنى، درکه کانى به دهستما چوون .

* * *

کچه به ليوي سووره وه ،

له جيژوان گهرايه وه .

دايكي پرسى :

- کچم به چي ليوت سوور بوو؟

- توترکم خوارد ، شاهه کدى ليوي ره ننگ کردم .

* * *

کچه به رهنگي زهرده وه ،

له جيژوان گهرايه وه .

دايكي پرسى :

- کچم به چي رهنگت وا زهرده لگه راوه؟

- دايه گوزي هه آيکنه و

له ناويدا بمشاره وه و

له سهر کيله کدى بنوسه :

کاتى به دهستی سووره وه گهرايه وه ،

دهستی له ناو دهستی دلداره کيدا سوور هه لگه را بوو .

کاتى به ليوي سووره وه گهرايه وه ،

ليوي له ژير ليوي دلداره کيدا سوور هه لگه را بوو .

که به روزخسارى زهرده وه گهرايه وه ،

باوهري به خوشه ويسته کدى نه ما بوو !

هه رگیز ده ریا
وه هادره وشاوه نه بیوه ،
هه رگیز به تین
وا تا زادی نه به خشیوه ،
دهشت و میژگ و درهخت هه رگیز
وا جوان نه بیوون ،
گولیش هه رگیز بونی شه وه نده خوش نه بیوه ،
ودک شه و کاته ی خورنا و ابیوون ،
ره شمالی قره لوله کهت
دالده ی دام و
چی خه م و ناسورم هه بیوه ،
له یه که م ماچتا نوقم بیوه .

نیفت تاره

چاوه کانی تو : ناگرن ،
گیانی منیش : داریکی وشک ،
رووت ودرگییره ،
یا گبر نه گرم .

که مانیکم ...
هه رچی گزانی دنیا به ،
له ناخایه ،
به دنیا تو ،
ده توانی بهوئیته گو .

رووت ودرگییره
با بهتزم .
رووت تیکه
یا گبر بگرم .

من حهزم ، من تامه زوئیم ،
له شدر سنووری تیراش
به هار و پاریسدا .

لېم گهری با
سه رخوښانه ستران بلېم،
لېم گهری با دوا گورانېم
تهرخان بې بؤ:
هه موو سالنی دلدارېم.

رووتم تېکه،
رووت وهرگېره!
با وهکوو خوړنشینیکې دهه موو پاییز
هه ر دووکمان گېرمان تېبه رې،
با به شمالي بدختیارې،
ثالای به خوین سووره لگه راوی شه وینمان
شده کاوه بې،
با چاوم له هه نگارت بې،
کاتی له ناو خوړنشیندا بزر ده بې،
دهی شو شوخه ی
له سوړاخی گری جوانیتا بزر بووم.

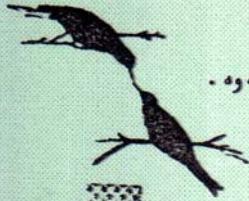
شیریک نه کسل کارلفیلدت

۱۸۶۴ — ۱۹۳۱

تا کووئستا ،
سئ دلدارم له ده ست چووه ،
یه که میان : مرد ،
دووه میان : ناحه زی فیلباز ،
فریوی دا ،
سییه میان : بوو به هاوسه رم .

ژانا ماریا لینگرین
۱۷۵۵ — ۱۸۱۷

ئەوین دېت و ئەوین دەروا
كەس ناتوانى ياساى ئەوین ليگ با تەوہ .
مە دەمە وى زستان، بە ھار ،
ھەموو روژانى ژيانم لە گەل تۆ بىم .
تۆ خاوەنى دللى منى،
منيش خاوەنى دللى تۆ،
ھەرگىز بوار نادەم دلّت بېتەوہ لات،
خۆشەختىيى من، شادىيى تۆيە ،
خۆشەختىيى تۆيش، بە ختيا رىيى من،
گرىانىشت، گرىانى من .

ئەوین ئەوہ نەدە بە ھىزە ،
سەرى بۆ ھىچ نەوى ناکا .
گوڤل لە زەمىنى سەختەوہ سەر دەردىنى و
وہ کوو ھەتاو
شابال بە سەر دەشتى تارىکدا دەکىشى .
تۆ خاوەنى دللى منى،
منيش خاوەنى دللى تۆ،
ھەرگىز بوار نادەم دلّت بېتەوہ لات،
خۆشەختىيى من، شادى تۆيە ،
خۆشەختىيى تۆيش، بە ختيا رى من،
گرىانىشت، گرىانى من .

نيلس فيرلين

تۆ به يانی

تۆ به يانی
 دونیا بئی تۆ شه وه زه نگه
 تۆ ته وژمی هه تا ویکی
 ده ست و په نجه ی ریپوارانی
 ریبه ندانی زستانی شووم
 له ده شتی چۆل و قاقری
 هه ژاریدا گه رم ده که ی.

چۆله چرای ده ستی ماندوی
 له ساراتی بئی سنووری
 ریپی تاریک و سه ختی ژیندا،
 تۆ زه مزه مه ی
 سرود و گۆزانی شاییت،
 فیژی مه کورد
 وا ده زانم گه نجه کانم
 له شایی و لوغانی سه ی
 شایی بئی شه م گۆزانی به
 ناگرنه وه .

شه م شیعره هاوری به ی
 به ناوی "ودفا" له شاری
 مه باباده وه بو پیشه نگی
 ناردووه . "تۆ به يانی"
 له روژی کومه له دا پیشه کده ش
 به کومه له کراوه .

یادت مژده ی سه رکه وتنه
زایه لته ت جه وهه ر ده بانی
ده ست و مچی رولّی ئیشن
له روژی توّله ساندنا

تو ژبانی
تو له جوری شه و شتانه ی
که نامرن!
ده نگه ده نگی دلّی میژووی
هاوریتی قه له م
به زر وه شینی ئاواتی
کزیله کانی شه م جیبهانه ی •

تو له و شه ستیره گه شانه ی
ئاسمانی چه سوانی،
هتا شه و ره ش و ره شتر بی
شه تو
هه ر
گه ش و
گه شتری!

"وه فا"

چاره نووس

شيعرى: قلندر دادشا

خۆزگه بمتوانيا له دنياى شيوه برۆم *
هه واى دنياى شيوه شيم ده كا ،
خۆزگه له دنياى شيوه دا نه بام *
شاعيرى بلوچ
تهرجمه ي ئازاد
شه به ق

له كانى بئى بنى ره نج و كارى بئى سه مه ر
له و جيگايه ي بئى شه ره فانى دل به قين
جوانى و ژيانى شيمه داده تاشن ،

له بىرى شلماس و مروارى *
وه كريكارانى ولاتى من ، كه كيوى سه خت و

پۆلاى ره قيان

ده كرده ئارد و ئاوار ؛

شيسته شوان

له ژبىر ده ماوه ندى داخى نه كه تى تو

نووشتاونه وه و ،

وه كوو پيرانى دل به ئاره زوو

گرى تازه داده چينن

له كيگه ي زه ردى هه ژارى ،

چاوه كانيان پىر له قسه و

له ئاسانى ئاره زوو يان

ئا سووى ئاگرينى نووى نيشان ده ده ن

بۆ و روژه ي دئى ،

بۆ رزگار بوونى يه كجارى !

جاریک ، دوو جار ، ده جار سهريان بری
جاریک ، دوو جار ، ده جاری تریش گهر بتوان ،
ثاقبیه ت روژیک له روژان
ثازادی خوینین
هه تاوی پاره پاره
له سینه ی به ره یانیک
له لوتکه ی تیژی فه رمانیک
له ئاسانی له رزوکی بلوچستان
له داره کانی ده رون پر ئاگری ئازه ربایجان
یا ،

له کیژه کانی نارنجوکی کوردستان
سه ره له ئه دات و دیته ده ر
ئه و خو شه ویستی سه رب را و ،
ئه و شو رشی مه زن ،
ئه و هه تاوی پاره ، پاره
ئه و ئازادی له به ندرکرا و !

ئه و روژه ، مه رگ
سه نگی عه داله ته
له نا و له پی ته رازوو یه ک ،
که ئه و به ری له پی

له دوژمنانی دل به قینی خه لک پیره !

ئاش ده گـ_____ری ،

ئاش ده گـرئ و نۆبه ی هه مووان یه ک یه ک ده گا

ئه مرو ، سه ی

یه ک ، یه ک ده بی بی نه پیش و

له ژبـر ته م چه رخه بگـز ه رین .

نهم جار

جاریکی دیی شگر سه سیری داریک بکم
یا خود به نا و بیشه لآن و باخیکی سه وز گوزر بکم
چا و نابرمه به زن و بالای دار و درخت
چا و نابرمه نه خش و نیگی به هاری مه ست،
چرو و گه لا.

چا و نابرمه خونچه گول و سه وزه ی درک
گوئی ناده مه ده ستانیکی پرلق و پو

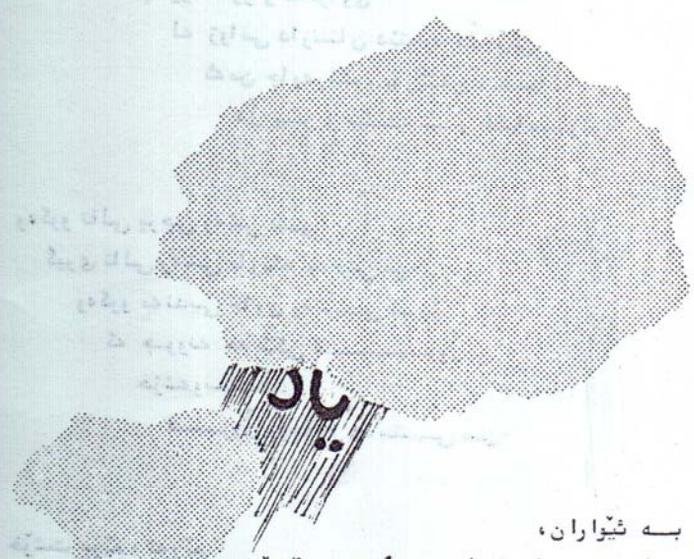
شمار چاوم ده برمه نیو هیلانه کان
ش و جیگی ترپه ی دلی کوزپه ی ژیان،
به گوئی ده گا

له شالوی به گورتترین باهوزه کان.
ش و جیگیه ی له بر تیری ته رزه دایه و
رمی تیژی بروسکه کان سیله ی ده گری،
فرکه ی مه لی دلی بی گورد، یانه ی به لا.
جوجه کانی په روه رده ی نیو کیژی توفان

شمن چاوم له شیوه یه !

سیاوش کرایبی
و: ب. شامرام

من لی لایحه
من لی لایحه

به شیواران،

که هه زری شرخه وانسی رهنگی سه ر تا سو

وه ک خه می دل داری ته نیا نه

وه جاده ی گول پۆشی به ردی مان

ده خوشی بو بن داران و راده کشی

سه سن چاره ریتم کپ و بیده نگ و ته نیا

تا کوو شه و دادی.

به شه وگاران،
 که تریفه ی زیبونی مانگ
 ده لایینی خه می دلدارانی دور که وتوو
 وه جاده ی گول پووشی به ردی مان
 پشو سهوز و عه تراوی
 له ژوانی دارستان دیتنه وه دلخوش
 نه من چاوه ریتم، په ریشان، ته نیا،
 دل پسر و بیده نگ و خاموش!

وه کور تالی پرچی ره شی تو
 گیری تالی ره شی باریکه به ختی من.
 وه کور نه ندیی چاوی ره شی تو
 که چوونه خه میکی قوول
 خوشه و بستیت،
 قوول روچوته ههستی من.

خوشت بویم، نه ویم
 له بیرت بم، نه بم
 یادم بکسی یا نا
 من تووم ل دبیر ناچیتنه وه هه رگیز،
 چاوه ریتم، هه میسه ل یادت دام!

شاعر چيه ؟

SCHEFFER

شاعر چي ۽

خرگه به ردي شم پرياره

کليک جاران

گومي بيبي

ته و کسانه ي هيشنا شيعريان نه ناسيوه

هه زانندوه

شاعر چي ۽

شم قمچي يه

پشتي شم سپي ليک دانه وه ي زور کسانه

ته زانندوه !

لاي من شاعر

کوټريکه له سهرباني خانوويه کي

به رد مرمهري

ته قله ده کا !

ناسي نيگاي کا براي کي

بي شم نوايه

له نيو گومي تاره قه ي شرمي شم ندامي

زير زه مينينيکي شيدارا

به له ده کا !

پشکووتني که زبزه يه !

ره نکي سيماي که لاي پاييزانه !

تاوازيکه

له که رووي شمالي شوانا !

لاي من شاعر

ورده هه نگاوي راوکه ري چاي زين

به شوين جيگا پي کي روپشکي

مرکي نانا !

جهڙن و جهنگ

"سارا"

۱۹۹۵/۳/۸

لہم جهڙنه ڪپ و خاموشه دا
تهنہا شتيڪ خروشاوه
تهنہا شتيڪ ناخي سر بووم ده هه ڙيني
تهنہا يهڪ شت
تارمايي ٿو و شيهره ڙنانه ي
له شه ويڪي سارد و سردا
له سر چنگ
به هه ورازيڪي سه ختدا هه لده ڙنين
ٿو ڙنانه ي ..
خه و چاوانه ي جي هيشتون و
مايه ي ساخته قاقاي پياوانن .

سه دان تومت:

"لادان له ياسا پيروزه کان!"

به ره لايي، بي ٿا وه زي، بي ٿا بروويي ..

بي ... ، بي ... ، بي هه موو شتيڪ!

جهڙنه و

لہم خوره لاته خورٿا وابووه دا

پياوي خاوهن ڙن و

ولات و

جهنگ

ده کوڙي و
ده کوڙي و
عيراتي مەينه تيه کان ..
بو ژني خاوهن هيچ، جیده هيلي!

جه ژنه و
شه پوله کاني سـروودي جه نگ
گه رده کاني هه وا ده خاته سه ما
بوني مرگ به خش ده کـ
به لام ده رباي خه بات و جه ژني شيمه
به ده مي سگي شم جهنگه پيس نابي!

مهلا

بهرد و جنيو

به سه چيتر

بهردی "نوقسان" م تيمه گره

جنيوی "زه عيفه" م پيمده!

له وه زياتر بهرگه ناگرم

منيش بهرد هه به بيهاويم

به لام خو ئيمه دوژمن نيين

مروفا به تي، تووند ۰۰ تووند

به يه كه وه ي شتک داوين!

"سارا"

۱۹۹۲/۱۰/۵

بیرہ و ہری پھ گانی کریکارک

لہ مارکس

علیرضا قادری
کردوویہ بہ کوردی

دوای مہرگی را بہری گہورہ مان تا ٹیستا، لایہ نگران و موخالفینی
شہ و را بہرہ، مہ تلہ ب و نووسراوہی زوریان سہ بارہت بہ چونیہ تی
ژیان و بہرہ مہ گانی بلاو کردوہ تہ وہ • بہ لام بہ داخوہ زورہی ٹم
نپوسہرانہ لہ راستی دا کریکار نہ بیون • زورہ بیان لہ ریزی شہ و
"تریدیونیسٹ" انہ بیون کہ سہر بہ چینی ناونجی نا و کوئل بیون و
لہ ٹینگلستانیکی بہ نا و ٹازاددا را و بوچوونہ گانی خوبانیان
سہ بارہت بہ مارکس دہرہریوہ • بیوہ لیہ دا جی خویہ تی کہ منیش
وہک کریکارک، وہک گیانفیدایہ کی چینی خوم، بہ ہونہی سالروژی
مہرگی ماموستای مہرگیز نہ مرمان، چہند بیرہ و ہری پھ کہ دہ گہر —
یتہ وہ سہر چونیہ تی پیوہ ندیم لہ گہل کارل مارکس بخنہ بہ بردہ ست
ہاوریانی تازہ لاوم • چہند بیرہ و ہری پھ سہ بارہت بہ تہ شیری
مارکس لہ سہر من و ہاوریانم و کہسانی تر کہ رہنگ لہ گہل زور
مہ تلہ بی نویی تر، بخریتہ سہر بیوگرافی مارکس •
لہ سالی ۱۸۴۸ و دوای ٹاخیزی شہ و سالی جہ ماوہر، کوٹاری
"دی نویہ رای نیٹہ ساتیونگ" لہ شاری کولن بلاو کرایہ وہ • کارل

مارکس و فردریک انگلس به هاوکاری چند کس له شندامانی
"لیک کمونیستا" واته "یه کیتی کومونیسته کان" و دیموکراته کان
ده ستیان دا بووه ده رکردنی شم گوڤاره . هه ر شه و کاتانه بوو که
منیش شاری "لندهن" م به جی هیشت و به ره و کولن ری که وتم و
بو دا کوکی کردن له کاری ته بلیغی هاورییانم هه موو هیز و توانای
خوم خسته گه ر .

له هه ر کارگایه ک که کارم ده کرد ، "دی خویه را ینیشه ساتیونگ" م -
بلاو ده کرده وه و جاری واش بووله کاتی کارکردنیش دا ، وتاره کانیم
بو کریکاران ده خوینده وه که له گه ل پیشوازی گه رم و گوری کریکاران
رووبه روو ده بوو . له مانگی مه ی ۱۸۴۹ دا ده وله تی بیروس روزنامه ی
"دی خویه را ینیشه ساتیونگ" ی خسته ژیر چاوه دیری و دوا ی ماوه یه ک
چاپ و بلاو بزونه وه ی قه ده غه کرد . هه ر له و کاتنه ش دا بوو که مارکس
له کولن ده رکرا . زوری پی نه چوو که خوشم هه ر به و چاره نووسه
گرفتار بووم . سالی ۱۸۵۱ له شاری "مانیز" گرام . پاش شه وه ی -
۲ سال به شیوه ی کاتی و به بی شه وه ی حوکم بدریم به ند کرام ، له
دا دگاییه به ناوبانگه که ی کومونیسته کان ی کولن حوکی ۳ سال زیندانیم
له زیندانه کان ی گرو دنتس و زیلبربرگ له سنووری سیلزی بسو
ده رچوو . له کاتی دا دگاییه که دا ، مارکس که شه و سهرده م دانیشتوی
له نده ن بوو زوری هه ول دا که رزگارمان کات به لام شه و هه ول و
ته قالابه به هوی شایه دیه دروینه که ی کومیسیری پولیس "اشتیر" و
تاقم و لایه نگرانی تری ده ولت ، به هوی پیشدا وه ریبه کان ی هه یشتی
مونسیفه که مه له حته ی چینایه تی پیوه دیار بوو ، وه به هه وی
کرده وه ی که سانی تر که تاوانی کرده وه که یان دا وینی شیمه ی ده گرتوه
به ماکام نه گدیشت . له و سهروبه نده دا که سانیک که به سووپر
شورشگیر ده ناسران زور بوون . که سانیک که هیج کاریک به لایانه وه
به ته واوی رادیکال نه بوو و پییان وا بوو که به پشت به ستن به

"گودتا" و جم و جولیگی له و چه شنه ، هه ركات بیان هوی ده توانن شورش بکن . یانی ئیتر هاوساری شورش له دهستی خویان دا بوو . نو له دهی (۹/۱۰) ئه و که سانه بی ئه وه ی به کرده وه هیج شتیکیان لسه خویان نیشان دابئی ته نیا قسه یان هه بوو و قاره مانی قسه و شیعار دان بوون . ئه مانه نه ته نیا هیج کارتیکردنیکی باشیان له به ره و- پیش بردنی شورش دان هه بوو، به لکوو کوسپ بوون له سه ر ریی سه رکه و- تنی شو شدا . هه ر ئه و که سانه ی که له سه ره تای شورش وه که پیی شو رگیه ر بوونیان لیده دا و به قسه یه خه ی چه وسینه رانیان ده دری، له دوا یی دا بوون به به دره وشت ترین و هارترین چه وسینه ران و خویان که وتنه گیانی کریکاران و کومه لانی خه لک .

سالی ۱۸۵۶ دوا ی ئه وه ی له زیندان ئازاد کرام چوو مه وه شاری له نده ن . سالی ۱۸۵۰ مارکس و هاوریانی کومه له ی فی رکردنی کریکاری کومونستی یان له به ر به شدار بوونی جه ما وه ریک کسه "ویلج" ریه رایه تی ده کردن و به رواله ت ده وری "داهه زرینه ری- شو رشیان" ده گه را به جی هیشت . به لام به دوا ی وه ده رانی "کینکل" که ئه ویش له کاتی خویدا رواله ت و رووکه شی "شورش ساز" ی به سه ر خوی کیشا بوو، توانیم مارکس رازی بکه مه وه که بگه ریته وه نا و کومه له که و سه باره ت به سه سایی سیاسی و ئا بووری سه رده م قسه بکات . ورده ورده "لیبکنخت" و هاوریانی دیکه ی حیزبیش هاتنه ریزی کومه له که وه .

له به هاری ۱۸۵۹ دا روژنامه ی "فدله ک" به مه به ستی به ر په رچ- دانه وه ی روژنامه ی "هرمان" که داهه زرینه ره که ی کینکل بوو وه له کاتی شه ری ئیتالیا بیر و باوه ری بنا پارتنی ته بلیغ ده کرد بلاو- کرایه وه . بو یاره ته تی ئه م روژنامه یه دا وایان له مارکس کرد که ها وکار بیان بکا و شت بنووسی . ئه ویش چه ندین وتاری زور به نرخ و نا وه روکی له سه ر هه لوسته کانی ده وله تی پروس و له قاودانسی

سیاسه ته کانی شو ده وله ته نووسی و بو به رده وام بوونی ده رچوونی
 روژنامه که، له ناو هاورییانی یارمه تی مالی بو کو ده کرده وه . هه
 له و ساله دا بوو که یه که مین به شی کتیبی "تاغای فگت" ای نووسی .
 له و کتیبه دا په رده ی له سر پیلانگیری یه بنا پارتمتیه کانی شم
 تاغایه و سر کرده و هاوده سته کانی لاده دا . شم کتیبه که وه لامیک
 بوو بو درو بیشرمانه که ی "فگت" و هاوده سته کانی، بریتی بوو له
 به لکه و شم سنادیکی گرنک سه باره ت به میژووی کوچ کردن له سالی
 ۱۸۴۸ دا، و به م جوړه مارکس زور به باشی پیلانگیری یه دیپلما —
 تیکیه کانی کابینه ژوروپا ییه کانی له قا و ده دا .

سالی ۱۸۶۸ شم نترنا سیونال بنیاد نرا . به ه سوی نه خشی
 هلسوروا وانه له دامه زرانی دا (یه کیک له شم نامانی شورای
 ناوه ندی شم نترنا سیونال بووم) توانیم له نزیکه وه پیوه ندی
 له گه ل مارکس بگرم .

کاتیک هه والی هه سر که وتنیکي هاورییان، ج له هه لبراردنه —
 کانی تالماندا و ج له هه مانگرتنیکي به رینی کریکاری دا پیدا
 ده بوو، مارکس ده رونی پر ده بوو له شادی و خوشی و ده که شایه وه .
 وینه ی شم شادی و خوشی یه ی مارکس هه میشه له بهر چارم دیارو
 زیندووه ؛ تاکوو دیسان له روژی گوره و پر شکوی یه کی شم یاردا
 ده ی بینمه وه . هیرشی دوژمنان ته نیا ده بووه مایه ی پیکه نینی
 مارکس و هیج شتیک هینده ی قسه کانی شادی هینر و خوش نه بوو،
 کاتیک به تیر و توانج باسی دوژمنی ده کرد . شم وه ی بومان زور به یر
 بوو شم وه بوو که، قهت به ره هه کانی خوی به لایه وه گوره و گرنک
 نه بوو، ته نانه ت شم وکاته ش که شم به ره هه مانه ده وری خویان له
 ناو خه لکی دا گیرا بوو . کاتیک سه باره ت به یه کیک له و ونارانه ی
 بیشتر نووسیوی قسه م ده کرد، پیی ده کوتم : شم گه ر ده ته وی کسوی
 به ره هه کانی من به ده ست بینی، برژ "السال" بینی و دا وای لی

بکے • ٹو تہاوی بہرہ دہے گانی منی کو کردہ تہ وہ • من خود تہ نانتہ
 نوسخہ یہ کیشم لہ ہہ ندیکیان نیہ ، ہویہ زور جار داوا ی لیدہ کردم ۔
 ہہ ندیک لہ نووسراوہ گانی خوی ہخہ ہہ ہر دہ ستی • بہرہ دہے گانی
 مارکس ٹوہ نندہ زور و بہربلاو و بہ ناوہ روکن کہ بہ شیکی زوریان ، ہو
 ماوہ ی دہ یان سالی تریش ہو گوہ لانی خہ لکی ہہر وا نہ نا سرا و
 دہ مینہ وہ ، ہویہ تا ٹہ مروک ش پریا یخ ہوونی ٹوانہ مان بہ باشی ہو
 دہرنہ کہ وتوہہ • ہو نمونہ دہ توانین تا ماڑہ ہو نووسراوہ گانی مارکس
 لہ دہ ورنی شورشی ۱۸۴۸ و سالانی دوا ی شورش بکین کہ چہندہ
 کوسپ و تہ گہرہ لہ ہر ریگای بلاو کردنہ وہ و گہ یان دنیان بہ دہ ستی
 خہ لکی دروست ہبوون • خہ لک نہ یان دہ توانی ٹم بہرہ مانہ بہ ۔
 تہاوی بنا سن و لییان تیبگن و کہ لکیان لی وہ رگرن •

کہ سانیک کہ ہا وکار و دوستی لہ میژینہ ی مارکس و انگلس ہوون
 ٹم قہ یہ بہ لایانہ وہ گالتہ دہ نوینی ٹگہر بلین ، ہرہ تا و
 میژوی دہ سپیکردنی جوولانہ وہ ی کریکاری ہا وچہ رخ لہ گدل داہ زران
 یہ کیتی ہرہ راہری کریکاری ٹالمان دہ ستی پیکردوہ • بہ لام لہ
 راستی دا ہرہ تا ی بناغہ دارشتنی ٹم یہ کیتی یہ و دہ ست پیکردنی
 دہ گہریتہ وہ ہو سالانی ۱۸۶۵ • بیست سال بہر کہ دروست ہوونی
 ٹم یہ کیتی یہ مارکس و انگلس و ہاوری گانیان ، لیبراوانہ کاری
 تہ بلینی خویان دہ ست پیکردوہ روویان ہینا یہ خہ باتیکی ہی ۔
 وچان و بہر دہ وام •

دڑا یہ تی نیوان من و لاسال نابیتہ ہوی چہ واشہ کردنی راستیہ ۔
 کان لہ لایہن منہ وہ • بیگومان یہ کیک لہ ہویہ گانی بہرہ ہہ ندنی
 جوولانہ وہ ی کریکاری ، دہ ور و نہ خشی ہہ لسووراوانہ ی "لاسال" ہوو •
 "لاسال" م ہو دواہیین جار کہ کوتاہی ٹوکٹوبر و نوامبر ی ۱۸۵۲
 کا تیک کہ وہ ک تہ ما شاجی لہ داد گایہ بہ تا بانگہ کی کوہونیستہ ۔
 گانی کزلن دا بہ ہداری کرد ہوو ، دیت • ہر چہ نٹ زوریش ہا تووچوی

"لندن" م ده کرد بهلام نه مده ديت . ءو ها تووچوى "كومه لسه ي
فيركارى كريكار"ى نه ده كرد . لاي ماركيش نه م بينى .

سه رة تاى ءؤكٲوبرى ۱۸۴۸ بوو كه ماركس به شادى و خوشيه وه -
هه والى بلاو بوونه وه ي وه رگيردراوى به رگى به كه مى كا پيتالى به
رووسى له شارى سن پترزبورگ پى را كه ياندم . ماركس گرنگى به كسى
زورى به جوولانه وه ي كريكارى ءو و سه رده مى روويه ده دا و ريژيكى
تا بيه تى بو ءو و كه سانه داده نا كه ليبروانه و له خوبوردوانه
به ره هه تيشوريكه كانيان ده خوينده وه و بلازيان ده كرده وه و
سه رنجيكى زورى به راده ي تيگه پشتنى ءو كه سانه ده دا و له سه ر
را ده ي تيگه پشتنيان لسه راستيه كانى ها و چه رخ قسى ده كرد . ءو
روژه ي نوسخى رووسى كا پينال كه له پترزبوركه وه ناردرابوو به
ده ستى ماركس گه پشت ، ءم روودا وه سه ركه و تنيك بوو كه له لايهن
بنه ماله و دوستانيه وه پيشوازي به كى گه وره ي ليكرا .

هه ركات خباتى چينى كريكار به دژى چه وسينه ران له گسل
شكت به ره رووو ده بوو ، ماركس به هه موو توانا به وه نا كو كى لسه
ئا وا ت و ئا مانجه كانى ژيرده ستان و چه وسا وه كان ده كرد و به
تووندى له به رامبه ر جنيو فروشى و ده ست دريژى سه ركوتگه راندا
را ده وه ستا . دواى رايه رينى ژو ءنى ۱۸۴۸ ي پاريس ، كوم نمونه -
به كم له م شيوه هه لوستانه ي ماركس ديت :

پاش شكٲى شورى ئالمان له سالى ۱۸۴۸ و دواى رووخانى
كومون له سالى ۱۸۷۱ ، ءو كاته كه كونه په رة ستانى سه رانه رى
دنيا ، وه هه روه ها به شيكى به رچا و له كريكارانى ناوشيار و فريز -
خواردوو به قين و نفره ته وه هيرشيان ده كرده سه رلايه نگران و
بناغه داريه رانى كومون ، ماركس به كم كه س بوو كه هه ر له دواى
شكٲى كومونه وه له ريسى خباتگيران دا كه وته ژيرچا وه ديرى
و فشارى پاريزه رانى سه رما به و كونه په رستى .

په يامی شورای به رزی کومه له ی نیونه ته وه یی کریکاران له ژیر
 سر دیری " شری ناو خوبی فه رانه " دهری ده خاکه شو و بلیمه ته
 بو پشتیوانی و دا کوکی کردن له جولا نه وه ی کریکاری، شویش له و
 حمل و هرجه ناسک و تنگانه یه دا، به ج وزه یه که وه را په ریبوو.
 دوست و دوژمنیش هر له کاتی تنگانه دا دهره که ون.
 هر شورشیک له گله وه ی کوبه لانی خه لکی خه با تکاری راسته -
 قینه نیو دیر ده کا، هندی که سی هه لپه رست و دروبینه ش ده خانه
 روو. که سانیک که تنیا چا وه روانی ره خسانی هه لیک ده که ن که به
 به به سته کانی قازانچ په ره ستانه ی خویان بگن. له نا و ریبزی
 کوچه رانی کومونیش دا که سی وای تیدا بوو. شمانه ههر که
 نه یانده توانی هه له که به قازانچی خویان بقوزنه وه، له کاتی لیک -
 دا برانی ریزه کانی شورشگیرانی کومون شو و که سانه به بیان سووی
 جوړه جوړ درز و که لینیان بو لیک بلاو بوونی ریزی خه با تگیران له
 نایاندا به رینتر ده کرده وه. پرودونیونه کان، بلانکیسته کان، سر -
 به خو خواران و نا رشیسته کان و زور "ثیت" ای دیکه ی له م چه شنه
 هه میسه به یه که وه له حالی شهر و مرا فیه دا بوون. کویونه وه کانی
 شو زرای به رزی نیونه ته وه یی کار"یش هر به م جوړه بوو. جاری وایو
 چوبه تی به ریوه چوونی کویونه وه کان وه ها ده شیوا و نا لوز ده بوو
 که مارکس دوا ی هه ول و ته قه لایه کی زور شو سا ده ی توانی نارامی
 کاته وه و ریگای دروست و شووولی یان پی نیشان بدات. مارکس
 له وکاته دا سبر و ته حه بولیکی له راده به دهری له خوی نیشان ده دا.
 بدلام جاری واش بوو له به رامبر سه رلی شیواوی و بی نا وه روکی
 نامانچ و هه نتیجه کانی شم به نا و خه با تگیرانه، تا قه تی لیده برا و
 زور به توندی به گژیا ندا ده چووه. بلانکیسته کان له بیرکرنه وه دا
 له هه یوان نامه نتقی تر بوون و تنانته ت به لگی ی زور دروست و
 شوولیشیان قبول نه ده کرده. شمانه وایان ده زانی ها وساری شورش

له ده ستیان دایه و هر کات مهلیان بی ده توان شورش بکه ن
 بویه له سرانسه ری فرمانه و له چه پ و راست حوکمی اعدامیان
 ده دا . له سره تاوه شه کاره یان ته نیا ده بووه هوی پیکه نین و -
 کالته پیکردنیا . به لام له نیوقه و به حسی فرمانه ویه کانداه ،
 نوینه رانی ولاتانی تریش به شدارییان کردبوو و ناژاوه گیره کانسی
 "باکونین" شیان پی زیاد بوو ، دانیشته کانی شورای به رزی نیوو -
 نه ته وه یی کار که له شاری "هالیورن" پیک ده هات ، په کیک له پر
 ناژاوه ترین و نالوزترین دانیشته کان بوو که شتر شینسان تاقه تی
 دانیشتنی له کوبوونه وه ی وادا نه ده ما .

که لک وه رگرتن له زاراهوی جوراوجور ، جیا وازی له چونه تی
 هلویت گرتن و دژایه تی نیوان بیر و راکان ، ده بوونه هوی لسه
 په ک نه گیشتن و نالوزکردنی نه زمی نا و کوبوونه وه کان .
 شه و کسانه ی که ره خنه یان له مارکس ده گرت بوده یانکوت که
 شینسانیکی بی گوزه شه ، لانی که م بو جاریکش بی ده بی دان به و
 راستی په دابتنی که توانایی تیگیشتنی مارکس له بیر و بوچوو -
 نه کانی خه لکی تا چ راده په ک به رزه و به چ شیوه په ک ، پووجی و
 بی ناوه روکی به لگه هینانه وه و لیکدانه وه ی هه ندیک که س ده سه -
 لمینی . هه لبت له لایه که وه هر خه با تگیریکی سیاسی ده بی له
 شاست هیندیک مه سه له وه که ته شیری خراپ ده کنه سر به رزه وه -
 ندیه کانی کشتی کومه لگا ، بی گوزه شه بی و شه کاره ی جیی ریز
 لینانه که به هر جوریک بی توانی شه نترناسیونال له ده سدریژی و
 شالوی هه لیه رستان و کومان لیکراوان بپاریزی به تاییه ت که هه ندی
 سیخور و جاسوسی دوژمن خرابوونه نا و شه نترناسیوناله وه ، له وانه
 پاپی ملحدین "نا تثیبت" برادلوف . ده بی له شاست مارکس شه
 شه ممکناس بین که به و کسانه ی سه لماند که کوه لگای نیونه ته وه یی
 کریکاران ، خانه قا و شیخ نشین نیه بو حاواندند وه ی ده ست ولایه ن و

• • • •

مارکس له میژد کردنی دوو کچه گه وره که ی "جنسی و لورا" به
 که سانی هاوبیر و شیاوی ژبانی هاوبه شیان زور خوشحال بوو. جنی
 میردی به "شارل لونگه" کرد و لوراش "پل لافارگ" ی به هاوسه ری
 هه لبرژارد. ته عینی هیج کامیان، نه مارکس و نه هاوسه ره کسه ی
 موله تی شه ی پی نه دان که شایدی میرد کردنی کچه چکوله که یان
 "النور" له گهل "ادوارد اولینگ" بن. خوزگه مارکس و هاوسه ره که ی
 ما بایه ن تا بیان دیبا که مناله کانیا ن جلون بو روزگاری چینی کریکار
 هه ول ده دن. بلیسی به ج شادی و خوشی به که وه ده یانتوانی سه رکه وتنی
 گوره و پرشکوی جوولانه وه ی کریکاری له ما وه ی ۱۵ سالی رابوردوو-
 دا جه ژن بگرن.

کارل مارکس ناوه خت و زور زوو دنیا ی به جی هیشت. شه سه قسه
 و باوه ری زور به ی خه لکی دنیا به. هه موو شه و که سانه ی له نزیکه وه
 پیوه ندیان له گهل مارکس بووه، نیگه رانی سلاسه تی حالی بوون شه و
 کاته تی سه سه له ی قازانج و به رژه وه ندی چینی کریکار ده هاته کوربه وه
 یان ده که وته مه ترسی، مارکس به ته واوی خوی له بیر ده چژوه. له و
 کاتانه هیج که س، نه دوستانی زور نیزیکی و نه خیزانه که ی خوی
 نه یانده توانی کاری تی بگن و له م حاله ته ی ده ربینن.

شیمه زور خوشحالین له وه ی که هیشتا کونترین و باشتترین
 دوستی مارکس، واتا فردریک انگلس به سلاسه تی له ناومان دایه.
 به یارمه تی شه م دوسته دیرینه، حیزب له به شیکی دیکه له سه
 باشه روکه شه ده بیبه کانی مارکس به هره مه نده. به م جووه مارکس
 ته نانه ت دوا ی کوچی خویشی، زانستی نوی و بیروباوه ری نوی
 ده خولقینی.

بيروباوهره کاني مارکس له نيو کريکاري خه باتگيردا بلاو
 ده بيته وه و جوولانه وه ي کريکاري له سرانسه ري دنيا ده که ويته زير
 چه تري وشياري ده ري شم بير و باوه رانه .

باوه ري مارکس به دروشي، "کريکاري جيهان په ککرن" ته نيا
 له قسه دا نه بوو . بلکوو به کرده وه ش ته وه ي هينا په دي و به
 دامه زراندي ته نترنا سيونال. په کيتي و ها وپشتي جيهاني چيني
 کريکاري له سرانسه ري دنيا به کرده وه ده رهينا .

شم ته نترنا سيونال که مارکس روحي ته وه، به وزه و توانايي-
 په کي زياتر له ته نترنا سيونالي پيشو له دايک بوو . نالايک که
 سوپاي به ريني جوولانه وه ي جيهاني پروليتاريا بنده وه په وه کو
 بوه ته وه، هر ته و نالايه په که مارکس له سالي ۱۸۴۸ هه لي کرد و
 به دريژاي ته نه ني خوي، شم نالايه ي له ريزه کاني پيشووي
 خه باتگيردا هر شه کاوه را گرت . شرته شي پروليتارا له زير شم
 نالايه دا بي وچان به ره و پيش ده روا . له سرکه وتنیکه وه به
 سرکه وتنیکي تر!

وہ لکھی نامہ کان

شہ بہ شا

شیرکو محمد سعید • کاک شیرکو ٹے و بہرہ مانے ی ٹیوہ مان بہ
دہ ست گے یشتوہ • ۱۔ چیروکی کریکار نووسینی ماکسیم گورکی کے
لے عہرہ بیہوہ کردوتہ بہ کوردی • ۲۔ کورتہ چیروکی شاری غہ بہ کان
نووسینی ماجد کاظم علی لے عہرہ بیہوہ کردوتہ بہ کوردی، ہے ول
دہدہ بین لے ژمارہ ی دا ہا توودا بلاوی بکے پنے وہ • ۳۔ تراجیدیای شاریکی
ویران، • سپاسی ہا و کاریتان دہ کے بین •

ہاوری ٹاگا • "تہ نیا روژیک لے یادداشتی کریکار یک" بہ
دہ ستان گے یشت • ہے ول دہ دہ بین بلاوی بکے پنے وہ •

ہاوری بہ ٹارام • "وت وویژ لے گل سولتانی نوت و پول" لے
نووسینی ماکسیم گورکی کے کردوتانہ بہ کوردی بہ دہ ستان گے یشت
و لہم ژمارہ یہ دا ہا توہ • "چون دہ نووسی" نووسینیکی کورتسی
عزیز نین، لے ژمارہ ی دا ہا توودا بلاو دہ کے پنے وہ • تہ رجنہ ی
شیرعی "کم جار" سی ووش کسرائی بہ دہ ستان گے یشت •

ہاوری علیرضا قادری • تہ رجنہ ی "خاطرات یک کارگر از مارکس
گے یشت و لہم ژمارہ یہ دا ہا توہ •

سارا • سی شیر بہ دہ ستان گے یشتوہ : ۱۔ جے ژن و جے نگ
۲۔ بہرد و جنیو ۲۔ مہرگی ہا وریکے م • شیرعی یہ کے م و دووہے م لہم
ژمارہ یہ دا ہا توہ • شیرعی مہرگی ہا وریکے م لے ژمارہ ی دا ہا توودا
بلاو دہ بیتہ وہ •

ها وری عارف سیامکی • دوو به رهه م به ده ستمان گه یشتووه : به که م
 " ته رجبه ی " یا دی بیست و پنجه مین سالروژی مەرگی ئوژین پوتیه "
 له نووسینی لنین • دوهه م "خونی روژگاریکی دیکه " • ته رجبه که
 له م ژماره یه دا بلاو کرایه وه • نووسینی دووهه م له ژماره ی دا هاتوو
 بلاو ده که ینه وه •

ها وریبانی به کیتی کریکارانی کارگا شه هلی به کان ، نامه ی ئیوه -
 مان به ده ست گه یشت •

کا ک حه ه فیریق حه سن ، چند کورته شیعی چنه شاعیری
 سوئیدی بو نار دووین که حه ه سه عید حه سن کردوونی به کوردی
 ئیمه ش بینج پارچه شیعرمان بو خوینه رانی پیشه نگ هه لبرژارد •
 سیاسی ها وکاریت ده که ین • ههروه ها چیروکی "هله ی سویکه " ی
 کاک حه ه فیریقمان به ده ست گه یشت و له م ژماره یه دا بلاو
 کراوه ته وه • جیگی خویه تی نووسه ر ئه م تیبنیانیه ی خواره وه
 له بهر چا و بیت :

۱- هله ی سویکه ، که م وه ک چیروک ده چی • زور ساده و ئاسایی
 دی و ده روا و بهرز و نزمی یه کی وای تیدا نیه • سه رنج راکیش نیه •
 ۲- عاشق بوون به خه تا و تاوانی سویکه دادنری و له سه ر
 شه ده نگ به دیل کردنی ده درئی • دیاره شه شه ش ئه نجامیکی باش
 نیه • به تایبته که چیروکه که با به تی مندالانه ! له هه ر حالدا
 سویکه مافی ئازاد بوونی هه یه • ئه رکی نووسه ر شه وه به که ده بی
 به راشکاوئی دا هاتوو ان فیری ریزگرتن له ئازادی و شه وین بکات •
 هیوادارین نووسه ر ئامانجی نووسینی چیروکه کانی له پیشدا
 بخاته بهر چاوی خوی !

ب • سه ریاسی له هه له بجه ی تازه وه ، نامه و شیعه ر که ت " بو

منالاسی گنت جیہان" بہ دستمان گیشٹ •

کاک فرخ نعمت پور، دوو بہرہمی شیوہ مان بہ دست گیشٹ:
۱- "بیریان خہ یال کامیان شمر پیویسترن لہ ہونہ ردا، کہ لہم
ژمارہ، یہ دا چاپ کراوہ ۲۰- "کیشی شمر کاتہ یہ، چاوہ روانی بہرہم
و ہا وکاری زیاتری شیوہ یین •

ہاوری یہ کہ بہ ناوی قاسم لہ رانیہ وہ شیعری: "بوٹہ ہیدمہ حموگا
ٹازیر" ی بو ناردوویں •

ہزار محمد نامہ کہ تان بہ دستمان گیشٹ •

ہاوری "وہ فا" لہ شاری مہابادہ وہ شیعری "تو بہ یانی" بہ
دہستان گیشٹ • دہستان خوش بیت • چاوہ روانی ہا وکاری و
شیعری دیکہ ی شیوہ یین •

ہاوری "چیا" لہ شاری بوکانہ وہ، دوو شیعری: "کاروان" و
"شاعر چی یہ؟" بہ دستمان گیشٹ • شیعری کاروان لہ ژمارہ ی
دا ہا تووندا بلاو دہ کہ یینہ وہ •

علی کبابی • نامہ یک کہ لہ بارہ ی یادی ہونہ رہنہند "نوزاد" وہ
نوسیدوٹ بہ دستمان گیشٹ •

کاک سیاوش گودہ رزی، نامہ کہت بہ دستمان گیشٹ • ہیاوہ
دارین کئیکہ کان بہ دست گیشٹین •

باوکی نارمان، نووسینی "نامی گوشت" بہ دستمان گیشٹ،
دیارہ شمر نووسینہ ی شیوہ ناکری ناوی بنین چیروک • چیروک شتیکی
دیکہ یہ • شہہ دہ توانی تہرچیک ہی بو چیروکیک •

ہاوری حسن عبدالقادر، نامہ ی شیوہ و چیروک شاعری "جیسی
ولن" بہ دستمان گیشٹ • سانس ہا وکاریت دہ کہ یین •

هەندىك نامە و بەرھەمى تىرىشان بە دەست گە يىشتون . لە
ژمارە ىدا ھا تووى پىشەنگ دا دەيانخەينە بەر چاوى خوینەران ،يان
وھلامى پىويستيان دەدەينەو .

چىرۆكمان بۆ بنىرن ،
چىرۆكى خۇتان يان ھى نووسەرانى تر .
بەرھەمەكانتان ، نامە و نەزەر و رەخەكانتان ،
يارمەتيمان دەدا تاكوو "پىشەنگ" ھەرچى
دەولەتەندتر و پاراوتر بەرھە و پىش بەرىن !